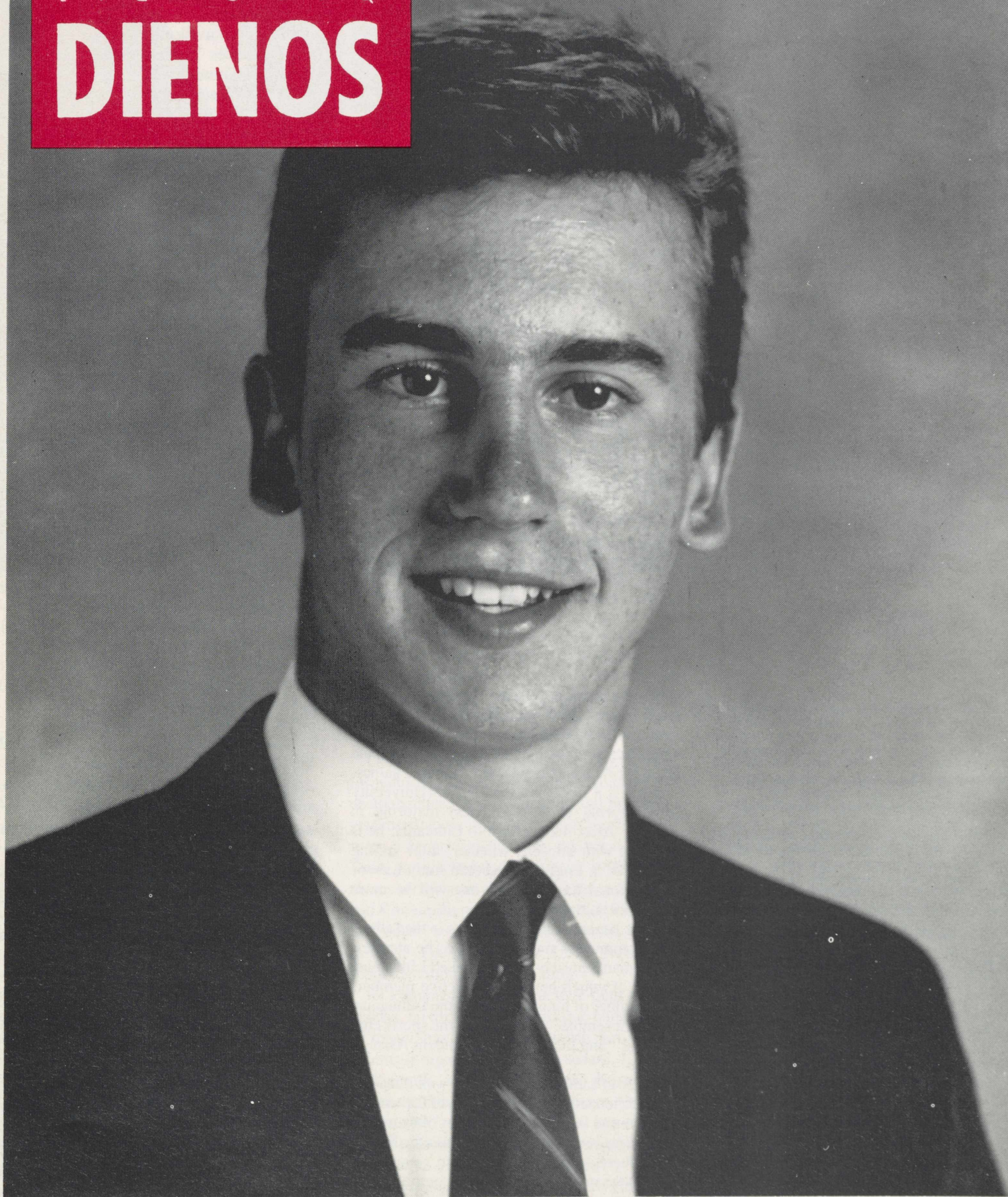

L I E T U V I U
DIENOS

AURIS JARAŠŪNAS, VEIKLUS JAUNUOLIS

LITHUANIAN DAYS
SEPTEMBER 1991

1991 M. RUGSĖJIS MĖN.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

Telefonas: (213) 664-2919

1991, RUGSĖJIS Nr. 7 (417)
SEPTEMBER, 1991 No. 7 (417)

Eina XLII metai
Volume XLII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguota

Valerija Baltušienė

Redakcinė kolegija

Arūnas Barkus, M.S.
Margis Matulionis, J.D.

English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn.

Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$25.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.50
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 25.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 40.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 55.00

AURIS JARAŠŪNAS

American born Auris Jarasunas is one of most active member of younger generation in Los Angeles Lithuanian Community. He recently returned from a three month visit to Lithuania. He traveled around as a tourist, studied Lithuanian at the University of Vilnius, also spent most of his time working for the Parliament of Lithuania, Department of Foreign Affairs. Auris was one of a large group of American born Lithuanians who complemented their studies with jobs in various departments in the Lithuanian government, including Daiva Venckute, Darius Silas, Edvardas Tuskenis, Rita Dapkute. While working for the Parliament Mr. Jarasunas escorted visiting foreign delegations acting as guide and interpreter.

Auris appeared several times on Lithuanian television; as an interpreter, as well as guest speaker to talk about the most interesting subject in today's Lithuania: "How does a foreign born Lithuanian youth sees the country of his heritage, how he feels about Lithuania, its people etc."

During his stay in Lithuania a lot happened: the Lithuanian border guards in Medininkai were murdered by the Soviets; attempted putch in the Soviet Union, and most important, the **recognition of Lithuanian Independence** by the rest of the world.

This was not his first visit to Lithuania. The first time was in 1976. At the age of 6 years he went with his parents Dr. Emanuelis Jarasunas (professor of Engineering at the University in Long Beach) and his mother Laima Braziuleviciute-Jarasunas, and his 9 year old brother Romas. His second visit was in 1979, also with the family. In 1989 he went alone to take a 5 week course of Lithuanian language at the University of Vilnius. His fourth visit was last summer (1991) when he went with the Los Angeles Lithuanian Sports Club "Banga" as a member of the volleyball team, to participate at the World Lithuanian XXIV Olympic games.

Auris is a student at the UCLA (University of California in Los Angeles) majoring in English. After his last visit to Lithuania, he is debating with himself, whether, after getting his degree in English, he should study Law or International Law? Which one will be more useful for Lithuania?

Auris Jarasunas has been active in the Lithuanian community since childhood; he attended Lithuanian Saturday School, joined Lithuanian Scouts of which he is still an active member, is a member of long standing in the Lithuanian Youth Ensemble "Spindulys", the sports club "Banga" and the Lithuanian Student Assn. at UCLA.

While in Lithuania, Auris was well liked and was befriended by great number of Lithuanian students and their families; he was often invited to parties, weddings, celebrations etc. Everybody there, especially the older generation, were pleasantly surprised and complimented him a lot on his perfect Lithuanian language.

It should be no surprise, however, since he was born into a family where only Lithuanian was spoken. Despite the long drive to the St. Casimir's parish Lithuanian Saturday School in Los Angeles his parents faithfully drove Auris and his brother Romas every Saturday.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Juozas Kojelis	
Šviesa stipresnė už saulės.....	3
Vytautas Plukas	
Puiki lietuviška atžala.....	4
Pasaulinės lyrikos lobiai.....	8
Juoza Tininį prisimenant.....	9
Kotryna Grigaitytė	
Rudenėjant.....	10
A. R.	
Generolas Pov. Plechavičius ir jo rinktinė.....	11
Vaidai iš mūsų gyvenimo.....	12
Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis	
Vytauto Landsbergio pirmoji kalba....	14
Kada ožka bus arklys?.....	14
Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties.....	15

ENGLISH SECTION

Auris Jarasunas.....	2
J. Tininis	
A Soviet Pattern.....	16
Active Baltic Council of Western New York.....	17
Humanitarian Airlift Service to Baltics and USSR.....	18
Dalita B. Trotman	
The Baltics: Focussing on the Future...18	
U. S. Baltic Foundation establishes Baltic Municipal Institute.....	18
Visas to Lithuania.....	18
Catholic Lithuania Update Summer 1991.....	19
Sen. Karsten receives Leadership Award from Local Baltics Group.....	19
Jews in Lithuania.....	20
Friends of Hebrew University Re-established in Vilnius after Interruption of 50 years.....	20
Office of Special Investigations created in Lithuania to examine War Crimes.....	21

FRONT COVER

Auris Jarasunas, young Lithuanian activist.

BACK COVER

Vilniaus aikštėje Lenino iškilmingas biustas, sveikinant KGBistus, nukeliamas nuo portemento "visiems laikams". Lieka tik purvini batai.

In the main square in Vilnius all that is left of the statue of a welcoming Lenin are his dirty boots.

Photo from "Švyturys" No. 17, 1991

P. Jurkaus vinjetė iš Bern. Brazdžionio knygos "Po Aukštaisiais skliautais" psl. 8.

J. Tininio knygos "Laiškai Andromachai" viršelio piešinys (sumąžintas). Dail. A. Docius. Psl. 9

*Sąjūdžio I-masis suvažiavimas Vilniuje, 1988 m. spalio 22-23 d.d. V. Landsbergis laukia žodžio pasisakymui.
(Landsbergio kalbos ištraukos žr. psl. 14 Sąjūdis).*

V. Landsbergis waiting to address the 1st Assembly of movement "Sąjūdis" on Oct. 22-23, 1988.

Photo by N. Freiman

ŠVIESA STIPRESNĖ UŽ SAULĖS

Pokalbiuose su Lietuvos žmonėmis ir Lietuvos spaudoje nuolat grįžtama prie praeities, prie sovietinio laikotarpio ir prie žmonių, kurie tame laikotarpyje turėjo galią ir vykdė partijos valią. Dar 1989, lankantis Lietuvoje, ant kai kurių pastatų stogų Vilniuje buvo matomi neono šviesų šūkiai: "Partijos balsas — liaudies balsas". Iš tikro, balsą turėjo tik Komunistų partija, o liaudies pareiga buvo tam balsui paklusti. Norėjo ar nenorėjo. Toks buvo santykis tarp partijos ir liaudies.

Partija turėjo ne tik balsą, bet ir jėgą priversti liaudį to balso klausyti. Nors prievartai naudojo įvairias teroro formas, tačiau visos jos rėmėsi fizine jėga.

Lietuvai artėjant į nepriklausomybės atkūrimą, Lietuvos komunistai pradėjo strateginį atsipalaidavimą nuo praeities. 1989 gruodžio mėnesį formaliai atsiskyrė nuo Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos, TSKP, o netrukus po to iš Lietuvos Komunistų partijos pasidarė Lietuvos Demokratinė Darbo Partija, LDDP. Maskviniai komunistai, kurie ir toliau buvo pasiryžę Maskvos pavedimu Lietuvą prievartauti, pasilaikė sau Lietuvos Komunistų Partijos, LKP, vardą. Po nepasisekusio rugpiučio mėnesio pučo Maskvoje, LKP Lietuvos vyriausybės aktu buvo uždaryta.

LDDP, atsiskyrusi nuo TSKP, suprato, kad formalus atsiskyrimas ir vardo pakeitimas dar neatpalaiduos jos nuo praeities, kad praeitis ją vis tebepančioja ir kad nenuėmus pančių nebespėtų ji žengti su išlaisvinta atgimimo dvasia. Todėl partijos vadovybė dar prieš 1990 vasario mėnesio rinkimus viešu pareiškimu pripažino, kad Komunistų partija praeityje darė klaidas ir kad dabar atsisako nuo boševikinių veiklos metodų. Tik pasilaikė iš TSKP perimtą iš Lietuvos žmonių suplėštą turta.

Jei komunistų partija praeityje būtų dariusi klaidas, tai tokio viešo pareiškimo būtų pakakę jai rehabilituotis. Deja, Komunistų partija, kaip sistema ir organizacija, klaidų nedarė. Ji vykdė suplanuotus nusikaltimus. Poeto Kornelijaus Platelio taikliu išsireiškimu, ji buvo "tobulai piktvališka". Komunizmas buvo statomas ir idėjinė komunizmo misija vykdoma žudynėmis, trėmimais, kankinimais, dvasiniu ir fiziniu genocidu, išdavystėmis, tautų pavergimu, visuotinu melu ir prievarta. Komunizmas, lyg mitinis Minotauras, nuolat reikalavo nekaltų aukų.

Amerikiečių spauda paskelbė, kad spalio mėnesį Čekoslovakijoje buvę komunistai pradėti šalinti iš aukštųjų ir vidurinio rango tarnybų. Visokių balsų pasigirsta ir Lietuvoje. Radika-

laus nusiteikimo žmonės nori buvusius partiečius atleisti iš tarnybų, teisti ir bausti, bet yra ir tokių, kurie siūlo "iškasti didelę duobę, joje palaidoti praeitį ir viską pradėti iš naujo". Pastarieji siūlo praeitį visai pamiršti.

Šiuo metu Lietuvoje, kaip informuoja Vilniaus radijas, partiečiai tiesioginiai nejudinami, tik buvę KGB valdininkai ir agentai raginami iki Naujųjų Metų išeiti iš tam tikrų tarnybų.

Pusę šimtmečio išgyvenus svetur ir Lietuvos žmonių gyvenimo pulsą jautus tik betarpiškai, negalima duoti nurodymų tiems, kurie savo gyvenimą praleido nusikalstamoje komunistinėje sistemoje, vieni ją remdami, antri tylėdami ir kentėdami, tretį prieš ją kovodami. Tačiau šios problemos svarstymuose dalyvauti teise turbūt turi visi — Lietuvoje gyvenę, Sibiran ištremtieji ar į Vakarus pasitraukusieji.

Pokalbiuose Lietuvoje šių metų pavasarį daug kas abejojo, kad būtų galima atsakingas pareigas patikėti tiems, kurie pavergtame krašte tarnavo pavergėjui, išdavė savo tautą, savo tautiečius pasmerkė vargui, skurdui, kančioms ir neretai mirčiai. Klausė, ar galima visa tai užmiršti ir jiems vėl pavesti valstybiniame gyvenime atsakingas pareigas.

*(tęsinys psl. 14,
žr. Šviesa)*

PUIKI LIETUVIŠKA ATŽALA

Vytautas Plukas

Mes, išeivijoje, džiaugiamės mūsų atžalomis, kurios ne tik nenutolo nuo lietuviško kamieno, bet su entuziazmu ir efektingai padeda mūsų veikėjams tėvynėje, užpildydami spragas jų veikloje svetimų kalbų mokėjimu, savo akademinio patyrimu ir žiniomis papildydami darbuotojų kadrus. Tokių lietuviškų atžalų yra visas būrys. Visus juos pagerbsime šiuo rašiniu, dėkodami už jų įnašą Lietuvos labui. Kaip pavyzdį imame Aurį Jarašūną, kalifornietį studentą, nesistengdami jo iškelti virš kitų jo bendradarbių Lietuvoje, o grynai kaip vieną iš veiklesniųjų.

Auris Lietuvoje viešėjo jau keturis kartus. Pirmą kartą 1976 metais, tėvų, prof. dr. Emanuelio Jarašūno ir Laimos Braziulevičiūtės-Jarašūnienės, atvežtas būdamas tik šešerių metų. Antras vizitas — po trijų metų, vėl su tėvais, gi 1989 metais jis jau atvyko vienas — į Vilniaus universitete rengtus 5 savaitių li-tuanistinius kursus. Praėjusią vasarą, nuvykęs su Los Angeles lietuvių sporto klubo "Banga" sportininkais dalyvavo Sporto Šventėje, tinklinio komandoje ("Bangos" komanda taurės

Auris (6 m. dešinėje) ir Romas (9 m.) tėvo gimtinėje, Kalgraužiuose, prie šulinio, 1976. At the right: Auris 6 years old and Romas 9 years old at the water well, at their father's birthplace in Kalgrauziai, 1976.

Parlamento darbuotojai švenčia Nepriklausomybės atstatymo pripažinimą Vilniuje 1991 m. rugsėjo 3 d. Trys iš jų: (iš k.) M. Kuzminskas, Edita ir A. Jarašūnas.

Three workers of the Lithuanian Parliament in Vilnius celebrating the recognition of the Lithuanian Independence by the United States on September 3, 1991. From the left: M. Kuzminskas, Edita and A. Jarasunas.

Los Angeles "Bangos" tinklinio komanda po pergalės Panevėžyje. Iš k.: A. Jarašūnas, A. Kiškis, V. Prišmantas, T. Viskanta, P. Kudirka, R. Jarašūnas.

Los Angeles "Banga" volley ball team after the victory at Panevezys. From the left: A. Jarasunas, A. Kiskis, V. Prismantas, T. Viskanta, P. Kudirka and R. Jarasunas.

nelaimėjo). Po varžybų, nusprendė pasilikti Vilniuje ir prisidėti prie Lietuvos atgimimo eigos. Jis gavo darbą vertėju ir užsienių delegacijų vadovu Lietuvos Respublikos Aukščiausioje Taryboje, Užsienio Reikalų Komisijoje. Jis lydėjo Europos parlamento Krikščionių Demokratų delegaciją, atvykusią susipažinti kaip sekasi įkurti Krikščionių Demokratų partiją Lietuvoje, Auris buvo vertėju ir gidu.

Bedirbdamas Aukščiausioje Taryboje išgyveno Medininkų žudynes ir aukų laidotuves, pergyveno perversmo mėginimą Sovietų Sąjungoje, dalyvavo Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atstatymo pripažinimo džiūgesyje ir stebėjo gimstančios demokratijos entuziazmą, bei jos skausmus. Kaip turistas, apvažinėjo visą Lietuvą.

Auris patenkintas, laimingas susidraugavęs su Vilniaus studentais. Pakviestas į draugo vestuves: "jos tęsėsi tris dienas", — prisimini-mais šviečia Auris. Draugų tarpe, rugpiūčio 2 dieną, atšventė gimtadienį. Dažnai kviečiamas į svečius, kur tėvai juo daugiau domisi, negu bendraamžiai: klausinėja apie jo gyvenimą Amerikoje, stebisi jo gražia lietuvių kalba, nepamiršta užklausti apie J.A.V. delsimą pripažinti Lietuvos nepriklausomybės atstatymą... Auris, kaip ir mes kiekvienas, Amerikoje gyvenantis, atsakė: "man tikrai gėda"...

Buvo kviečiamas į televiziją: vieną kartą vertėju, kitą — kaip Amerikos lietuvis-jaunuolis, papasakoti savo išpūdžius, — kaip svetur gimęs jaunuolis žiūri į savo kraštą.

Kad gerai kalba lietuviškai — nėra ko stebėtis... Nuo pat mažens ta kalba kalbėjo. Keturioliką metų (įskaitant 2 priešmokyklinius, vaikų darželio metus) lankė lietuvišką Šeštadieninę, nuo vaikystės skautas, dabar jau skautas-akademikas; nuo vaikystės priklauso Los Angeles Jaunimo Ansambliui "Spindulys". Augo susipratusioje lietuvių šeimoje: tėvas, dr. Emanuelis Jarašūnas, inžinerijos profesorius, veiklus Los Angeles lietuvių tarpe, pagarsėjęs Los Angeles Vyrų Kvarteto tenoras ir pirmūnas. Abu sūnūs, Auris ir Romas, paveldėjo gražius balsus ir kartais prisideda prie kvarteto. Motina — Laima Braziulevičiūtė-Jarašūnienė, veikli skautė (vyr. skautininkė), BALFo ir D.L.K. Birutės dr-jos (birutiečių) valdybos narė, buv. Šeštadieninės lietuviškos mokyklos mokytoja, dabar talkininkaujanti Lietuvai Remti Komiteto įsteigtame Lietuvių Veiklos Centre, maloni, inteligentiška asmenybė, tvirtai rodžiusi pavyzdį ir vedusi abu sūnus Romą (vyresnyjį, jau inžinierių, dirbantį Northrop korporacijoje) ir Aurį lietuviybės taku.

* * *

Auris Jarašūnas veiklus lietuvių ir nelietuvių studentų tarpe, UCLA (Los Angeles universitete), Kalifornijoje. Šimet jis yra JAV Lietuvių Bendruomenės, Los Angeles Apygardos valdyboje.

Užklaustas apie svetur iš Lietuvos išvykstančius tautiečius, Auris pranašauja, kad būsianti nauja emigracijos banga iš Lietuvos, didesnė negu po II pasaulinio karo. "Turėtume pasiruošti juos priimti ir su jais derinti mūsų veiklą", — sako Auris.

Lietuvoje yra ir daug jaunuolių-idealstų, kurie jam tvirtina, kad negalėtų jie niekur kitur gyventi, tik tėvynėje, namie.

Šią vasarą, būdamas Lietuvoje, Auris tapo nepaprastu Lietuvai ir pasauliui lemtingu įvykiu dalyviu ir stebėtoju. Ta patirtis paliko jam neišdildomą ispūdį, dar daugiau sustiprinusi jo

Medininkuose prie Lietuvos-Baltarusijos sienos. Iš k.: (2-as) dr. E. Jarašūnas, D. Polikaitienė, A. Jarašūnas, A. Dabšytė su vietiniais lietuviais ir pasienio policininkais.

At the Lithuanian-Byelorussian border at Medininkai. From the left: second Dr. E. Jarasunas, D. Polikaitis, A. Jarasunas, A. Dabsys with local Lithuanians and the border police.

Medininkuose žuvusių laidotuvių eisenoje Vilniuje, Kalifornijos sporto klubas "Banga". Iš k.: Romas Jarašūnas, Tomas Viskanta, Ričardas Lizdonis, Auris Jarašūnas, Paulius Kudirka.

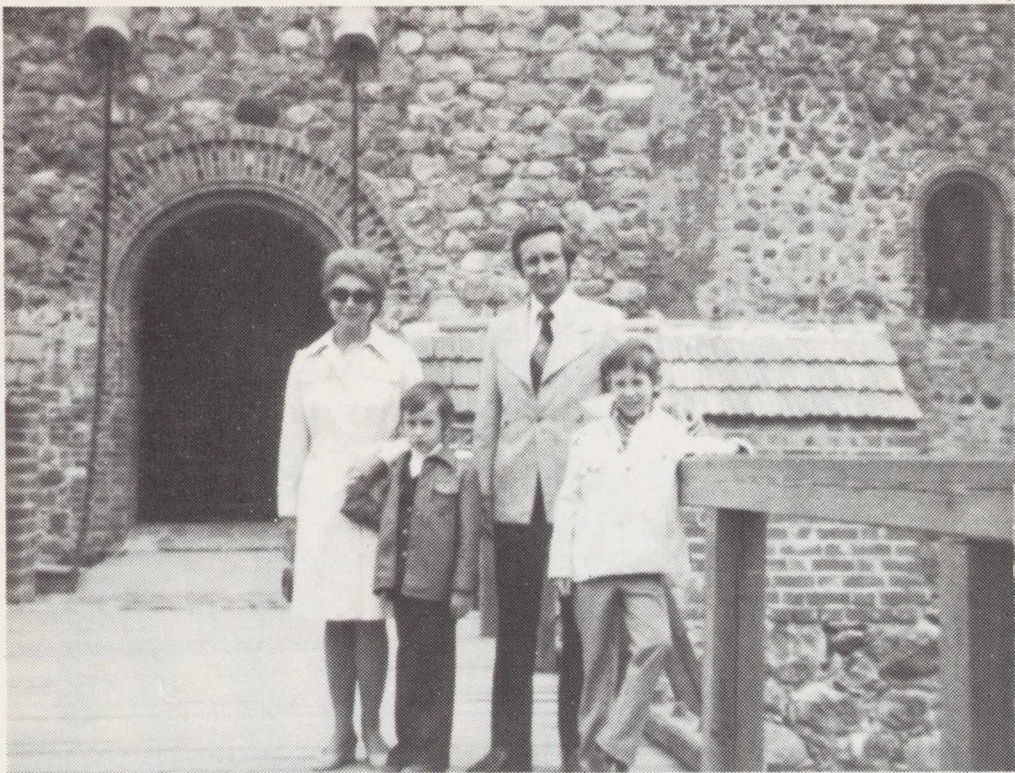
California Lithuanian Sport Club "Banga" at the funeral in Vilnius for the murdered Lithuanians in Medininkai. From the left: Romas Jarasunas, Tomas Viskanta, Richard Lizdonis, Auris Jarasunas, Paulius Kudirka.

UCLA (Kalifornijos U-teto) parade, lietuvių studentų grupė. 2-oje eilėje 2-ras iš k. A. Jarašūnas. Lithuanian Students at the parade at UCLA (University of California in Los Angeles). In the second row, second from left is A. Jarasunas.

Lietuvoje bandoma sustabdyti girtuokliavimo epidemiją. Auris prie blaivybės plakato 1989. In Lithuania efforts are made to stop the spread of alcoholism. Auris at a poster of sobriety.

Dr. E. ir L. Jarašūnų šeima Trakuose 1976.7.9. (Auris kairėje).

Dr. E. and L. Jarasunas family at Trakai in 1976. (Auris at left).

Dalis L. A. sporto klubo "Banga" sportininkų, dalyvavusių Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynių atidarymo parade, Kaunas, 1991. antras iš k. A. Jarašūnas, R. Jarašūnas, R. Jocius. II-je eilėje: P. Gražulis, A. Kudirka, V. Prišmantas, T. Viskanta, P. Kudirka ir R. Lizdonis.

A part of the L. A. Lithuanian Sports Club "Banga", who participated in the opening ceremony parade of the Lithuanian World Olympic Games in Kaunas in 1991. Second from the left A. Jarasunas, R. Jarasunas, R. Jocius. In the second row: P. Grazulis, A. Kudirka, V. Prismantas, T. Viskanta, P. Kudirka and R. Lizdonis.

Los Angeles "Bingos" tinklinio komanda Australijoje 1988 m. Iš k.: A. Šėkas, klubo vadovas, J. Eagle, Auris Jarašūnas, Daiva Tomkutė, J. Manzett, Romas Jarašūnas, V. Burokas.

Los Angeles Lithuanian men's volleyball team in Australia in 1988. From the left: A. Sekas, "Banga" Sport Club president; J. Eagle, A. Jarasunas; D. Tomkus; J. Manzett; R. Jarasunas and V. Burokas.

charakteri, dar intymiau prijungusi prie Lietuvos.

Paminėtini ir kiti jauni, užsienyje gimę lietuvių kilmės jaunuoliai, jaunuolės, kurie lankosi tėvų žemėje ne vien pasimokyti lietuvių kalbos, pamatyti, pajusti jų tėvų žemę, apie kurią girdėjo iš tėvų, senelių ir mokytojų šeštadieninėse mokyklose, bet ir padirbėti Lietuvos labui. Jie dabar nesigaili praleidę šeštadienius mokyklose, kai kiti jų draugai sportuodavo ar sėdėdavo prie televizijos. Aurio bendradarbiai Aukščiausioje Taryboje, tuo laikotarpiu, buvo: Daiva Venckutė, dirbusi A. T. informacijos biure; Darius Šilas, tvarkęs prez. Landsbergio susirašinėjimą anglų kalba; Edvardas Tuskenis, A. T. patarėjas, praleidęs beveik ištisus du metus Vilniuje; Rita Dapkutė — informacijos biuro vedėja užsienio ir Lietuvos žurnalistams ir keletas kitų, juos pakeitusių, perėmusių pareigas.

"Už darbą buvau apmokamas rubliais", — sako Auris. "Grįžęs į Kaliforniją, gyriausi savo draugams, kad per šią vasarą Lietuvoje uždirbau 40 dolerių..."

Jam dirbant, parlamente buvę apie 400 darbuotojų. "Ir čia, kaip ir visose kitose istaigose, yra per daug tarnautojų. Keičiant valdymo sistemą, teks jų daug atleisti", prideda Auris.

Auris su sovietų okupacijos liekanomis: raudonarmiečio kepure, meškos kailiu (ant sienos) ir arbūzu, kuris primena 1940 m., kada sovietai traukiniais vežė Lietuvos maistą į Sąjungą, gi mums prisiuntė vagoną arbūzų su užrašu "Badaujančiai Lietuvai".

Auris with "souvenirs" left in Lithuania by the Soviet occupation: Red Army cap, bear-skin (on the wall), and watermelon. The melon is a reminder of the year 1940 when trainloads of Lithuanian food were shipped to Soviet Union and in return Lithuania received a box car of melons marked: "For Starving Lithuania!"

“Jiems, Lietuvoje, nesuprantama, kad reikia stipriai dirbti, darbą organizuoti kuo geresniam rezultatui atsiekti. Aplamai, studentų ir jaunuolių, kaip ir kitų darbuotojų, galvosenoje jaučiasi sovietinė mąstysena. Tas labai aiškiai matosi ir labai gaila, kad taip yra. Suprantama, daugumoje jie sovietinės sistemos produktai ir nesupranta paprasčiausių vakarietiškos kultūros idėjų ar konceptų. Svarbiausia, jie žino, kad daug ko nesupranta (ekonomijos ir pan.) bet dirba drąsiai, kaip išmąnydami žengia pirmyn ir nėra pasimėtę, kaip kad kas Vakaruose galvotų”, aiškina Auris.

Jis pažinojo keletą studentų, kurie lankėsi užsienyje, studijavo anglų kalbą. “Besimokydami kalbos jie pasimoko ir kitų dalykų. Galėdami skaityti pasaulio spaudą jie gali daug daugiau Lietuvai padėti”.

* * *

“Draugystė su Lietuvos jaunuoliais paliko manyje priklausomumo Lietuvai jausmą, jaukumą. Nors nesu ten gimęs, ten tik mano tėvų žemė, bet jaučiau ten būdamas, kad ji dalinai ir mano”, sako jis. “Ten labai lengva pritapti”.

Trečią kartą būnant Lietuvoje (1989 m.), prasidėjo Atgimimo Sąjūdis. Lankant lietuvių kalbos kursus Vilniaus universitete, atėję aktyvistai jiems aiškino kas dedasi krašte, davė geresnį vaizdą kaip atgimimas augo.

Auriaus supratimu, didžiausia problema Lietuvoje dabar yra stoka iniciatyvos, — žmonės įpratę laukti įsakymų, o be jų pasimeta. Kita didesnė problema — vienybės stoka. Grumtynės su Sovietų Sąjunga buvo cementas jungęs įvairias politines frakcijas. Gi, dabar, išsilaisvinus, atsirado per daug nuomonių skirtumų, priviso politinių frakcijų.

“Yra daug kompetetingų pareigūnų, kurie susitikę užsienio lietuvių jų klausosi, protingus patarimus apgalvoja ir juos priima”, tešia Auris. “Aš asmeniškai patyriau, kad pvz. mūsų ministrų pirmininkas Z. Vagnorius, susitikęs su užsieniečiais, jų atidžiai klausosi ir to pasėkoje jo užduočių ir politikos supratimas auga”.

* * *

“Jau norėjau pasilikti Lietuvoje”, sako Auris, “bet man reikia baigti mokslą”. Šiais metais jis baigs anglų kalbos studijas UCLA (Kalifornijoje), norėtų dar studijuoti teisę. “Galvoju apie ateitį: ką pasirinkti Ameriką ar Lietuvą? Kur aš priklausau? Kuriai tėvynei mano išipareigojimas?”, filosofuoja Auris. “Apsisprendimas yra labai problematiškas. Praėjusi vasara Lietuvoje man buvo tokia naudinga ir prasminga, jog grįžęs į Kaliforniją aš esu pasimėtęs: nebežinau kur yra mano tikrieji namai — Amerikoje ar Lietuvoje? Kai atėjo laikas iš Lietuvos išvažiuoti, aš tikrai nebenorėjau jos palikti”.

Amerikoje gyvendamas jis girdėjęs visokių pasakų kaip Lietuvoje baisu, lygiai kaip ir būdamas Lietuvoje girdėjęs apie baisų Los Angeles smogą... Paklaustas ar noris grįžti Lietuvon, Auris atsakė: “Kuo greičiau. Dabar galėčiau ten dėstyti anglų kalbą, bet gal reikia toliau tęsti studijas Kalifornijoje, studijuoti teisę, išigyti specialybę tarptautinės teisės srityje, kuri praverstų ir tikėtų Lietuvoje. Noriu būti naudingas Lietuvai”.

Los Angeles lietuviškos mokyklos rengtame “Blynų baliuje” 8-metis Auris Nykštuko rolėje (už mikrofono), 1979.

Eight year old Auris as a dwarf (behind the microphone) at the “Pancake feast” on Shrove Tuesday at the Los Angeles Lithuanian school in 1979.

Auris, skautų pastovyklės vadovas, su T. Petrušyte ir stovyklos “Laisva Lietuva” vadovu s. A. Seku “Rambyno” stovyklavietėje, Kalifornijoje, 1990.

Scout camp group leader Auris with T. Petrusyte and the leader of the camp “Free Lithuania” A. Sekas at the “Rambynas” campgrounds in California in 1990.

Akademikų Skautų metinės šventės metu (1991.10.13) Auris dalijasi išpūdžiais iš Lietuvos, kur praleido kelis mėnesius dirbdamas parlamente, lankydamas kursus ir t.t.

Auris talks about his experiences during the months he spent in Lithuania: working for the Lithuanian Parliament, taking courses at University of Vilnius, etc., to the Annual Meeting of the Academic Scouts on October 13, 1991 in Los Angeles.

Photo by V. Stokas

PASAULINĖS LYRIKOS LOBIAI

*“Tada, paėmęs aukso lyra,
Pravirkdžiau styginius aidus...”
Maironis*

Turime dar vieną “vakarų pasaulio poezijos” antologiją vardu “Aukso lyra”, kurią sudarė vyresniosios kartos literatas, literatūros mokslininkas, poetas Alfonsas Tyruolis.

Autorius, be eilės mokslinio turinio knygų, yra išleidęs originalios, ir vertimų, daugiau negu tuziną poezijos, prozos — beletristikos bei dramos vertimų.

Ši antologija yra lyg ir gražus 60 metų poetinio kelio vainikas.

Knygoje yra 92 “vakarų pasaulio”, kaip išangos žodyje sako autorius, poetų po vieną ir keletą vertimų. Vertimai daryti ne specialiai tam reikalui, bet įvairiomis, dažnai kūrėjų sukakčių progomis. Vertimai suskirstyti labai bendrais skyriais: “Iš ankstesniųjų amžių poezijos” (kur įeina pradedant Pranciškum Asyziečiu /1182—1226/, Petrarka, Šekspyras, Miltonas), “klasikinio ir romantinio meto poezija” (Goethe /1749—1832/, Šileris, Novalis, Baironas, Shelley, Keats, Heine, Adomas Mickevičius, Victor Hugo, Puškinas, Longfellow, Lermontovas...). “Iš naujesniųjų laikų poezijos” (Whitman, Bandelaire, Dickinson, Verlaine, Tagore...).

Daugiausia dėmesio skiriama XX-jam amžiui, kuris skirstomas į du skyrius: čia randame ankstyvojo, arba XX a. pradžios poetus (25) ir vėlesnius, iki mūsų dienų siekiančius, moderniuosius autorius (16). Iš pirmųjų paminėtina latvių Rainis, airių W. B. Yeats, 1923 Nobelio premijos laureatas, du vokiečių vieni originaliausių ir daugiausia itakos turėjusių ir lietuvių poezijai, St. George ir R. M. Rilke, Paul Claudel, Paul Valery, Carl Sandburg, rusai: A. Blokas, Jeseninas, iš vėlesniųjų — T. S. Eliot Nobelio premijos 1948 m. laureatas, daug itakos padaręs visai to meto poezijai, A. Achmatova, Pasternakas, 1958 m. Nobelio premija apdovanotas ne už poeziją, bet beletristiką (“Doktor Živago”), Cheslaw Milosz, Lietuvoje gimęs ir augęs, bet lenku save laikęs 1980 m. laimėjęs Nobelio premiją, dar gyvas, gimęs 1911 m.; tarp gyvų dar matome vokiečių poetą Karl Kralow (g. 1915m., nebūtinai vienas iš žymiausių, bet, matyt, dėl to, kad tas ar kitas eilėraštis vertėjui patiko, nes tas pats pasakytina ir apie 1925 m. gimusį Heinz Piontek, ar Max Bollinger (g. 1929 m.).

Kaip sakoma, dėl skonio nėra ko ginčytis. Už ne vieną tų “vakarų pasaulio” poetą yra lietuvių kur kas ir talentingesnių, ir daug vertingesnių įeiti ne tik į “vakarų”, bet ir bendrai kūrybos pasaulį.

Bet antologijos sudarytojas, kaip matome iš jo išangos žodžio, ir neturėjo tikslo duoti talentingiausių, žymiausių, verčiausių autorių rinktinę. Esti, kad ir nebūtinai genijai sukuria vertingų, įdomių, įdomių, didelio atgarsio žmonių širdyse sulaukusių kūrinių.

Tuos klausimus dažniau bando kelti literatūros teoretikai, bet atsakymą tegali duoti tik vertėjas. “Jei vertėjui pavyksta,— sako T.

Venclova, — kitakalbis eilėraštis virsta integralia savosios literatūros dalimi”. Bet ar būtinai jis turi virsti “integralia dalimi”? O gal geriau, kad liktų autentišku kūriniu? Dažnai vertėjas nepajėgdamas (ar net sąmoningai nesi-stengdamas) duoti vertimui ano meto, ar verčiamo autoriaus stiliaus, uždeda savo šampą. Lyginant laikus, autorius ir stilių, A. Tyruolio vertimuose, rasi ir šio ir ano. Klasikai ir “senojo” stiliaus poetai vienesni, o Šekspyras, be abejo skiriasi nuo Bobrowskio. Kitos tautos ar kito laikmečio poetą įtraukiant į savo literatūrą svarbu ne vien, kad atitiktų kalbą ar stilių, bet kad matytume ir minties, kurinio, galvosenos, apskritai kūrybinį veikalo skirtumą.

Kiltų kitas, įdomesnis klausimas — dėl vertimų stiliaus. Kaip skirtingos epochos, kuriose autoriai gyveno ir kūrė, taip skiriasi išraiškos būdas, stilius, kalba, — skiriasi vokiečiai nuo italo, prancūzas nuo ispano, anglas nuo ruso. Ar neturėtų tai jaustis ir kūrinių vertimuose? Ar tai būtina? Ar tai įmanoma vienam vertėjui. Vertėjas dažnai pasirenka sau mėgiamiausią poetą, rašantį jam artimu stiliumi. Klasikai, sakysim, Goethe, Šileris, Puškinas, Baironas gal ir turi ką bendro, bent metrikoj ir eiliavime. Bet kas bendro gali būti tarp Pranciškaus Asyziečio, W. von der Vogelweide ir Elioto?

Tatai bus turėjęs mintyje ir A. Tyruolis, supažindindamas mūsų skaitytoją su svetimaisiais, pažistamais iš knygų ir iš mokyklos suolo, ir su nepažistamais, net visai negirdėtais poetais.

Šią poezijos “aukso lyra” sudarytojas ir vertėjas skiria “didžiojo lietuvių tautos dainiaus Maironio, puoselėjusio pasaulinės poezijos vertimų mintį, atminimui”; iš Maironio kūrybos jis paėmė ir knygos vardą.

Knyga išleista dailiai, su estetišku dail. P. Aleksos aplanko piešiniu ir viršeliu. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas Čikagoje.

Tai graži dovana ne tik poezijos, bet ir knygos mylėtojui.

(J. Br.)

Walther von der Vogelweide

O VARGE, KUR DINGO MANO METAI?

*O varge, kur dingo mano metai visi?
Gyvenime, ar tu kaip sapnas tik esi?
Ar nė nebuvo, ką tikru aš vadinau?
Ilgai miegojau, dėl to nieko nežinau.
Aš pabudau, ir viskas svetima man čia,
Ką neseniai dar pažinau kaip ranką šią.
Ir žmonės, ir šalis, kur augau aš andai,
Man svetimi, lyg kad apgaulė visa tai.
Vaikystės jau draugai palieję ir seni,
Laukai daug platesni, miškai gi išskinti,
Tiktai vanduo dar teka kaip kad ir seniau.
Kad nelemtis tokia bus, taip jau ir maniau.
Vos atpažįsta buvęs bičiuliu kadai.
Visam pasauly vaikšto klaikūs negandai.
Ir tik prisimenu dienas smagias, džiugias,
Nukritusias kaip kardo kirčiai į bangas,
O varge, amžinai!*

Rabindranath Tagore

Iš “Gitanjali”

*Kur širdis be baimės ir galva aukštai pakelta,
Kur žinojimas laisvas,
Kur pasaulis nesusmulkintas į daleles tarp
siaurų namo sienų,
Kur žodžiai kyla iš tiesos gelmių,
Kur nuolatinės pastangos tiesia rankas į
tobulumą,
Kur skaidri proto srovė nepametė savo tako
sausuose mirusio įpročio tyruose,
Kur sielą vedi pirmyn į platėjančią mintį ir
veiklą —
Tame laisvės danguj, mano Tėve, leisk pabusti
mano tėvynei.*

Agnes Miegel

DIENOS PRIE BALTIJOS

*O, mano jaunosios dienos,
Mėlynos prie Baltijos,
Kai pakalnėse medžiai
Skęsta skęsta žieduos.*

*O, tvankios vasaros naktys,
Vėsa atdaruos languos,
Kai dunda kiaurą naktį
Dangus toli vakaruos.*

*O viršum liepų viršūnių
Tik tviska, tviska žaibai —
Pavasario šoka suktinį
Prūsų senieji dievai.*

*Laiminę kaimenę, java,
Dingsta jie virš jūros toli —
Bliksint gintaro karūnas
Ilgai dar matyti gali.*

Rainer M. Rilke

Iš "Valandų knygos"

Gyvenimas namo lyg ringais imtynės,
kur eina virš žemės kelių.
Gal aš nelaimėsiu kovos paskutinės.
Tačiau pabandyti galiu.

Suku aplink Dievą, kur bonia sena,
ir tūkstančius metų suku,
lyg sakalas, vėtra ar gal amžina
giesmė, man suvokt tai sunku.

Johannes Bobrowski

TAU PADAINUOSIU DAINĄ

Iš "Prūsų elegijos"

Tau
padainuosiu dainą,
šviesią nuo rūsčios meilės,
bet tamsią, kurčią
nuo skundo, drėgną kaip
pievų žolės, kaip nuogos pušys
jūros pakrantėj, kur aimanuoja
gelsvam, ankstyvam vėjy, užsikuria pavakrėj —
tau padainuosiu
neapdainuotą tavo žuvimą,
kurs kadai mums į kraują įsigėrė —

Tauta
juodųjų girių,
sunkiai atsrūvančių upių,
nuogų marių ir jūros!
Tauta
naktinių medžioklių,
kaimenių ir vasaros laukų!
Tauta
Perkūno ir Pikolio,
varpom vainikuoto Patrimpo!
Tauta, kaip jokia, džiaugsmui,
kaip jokia, jokia kita, mirčiai! —

Tauta
smilkstančių alku,
degančių trobelių, sutryptų
pasėlių, paraudusių upių —

Tauta
paaukota svilinančio
žaišo smūgiui, tavo riksmą
nutildė liepsnų debesys — —

Vardai kalba apie tave,
sumindžiota tauta, kalnų šlaitai,
upės, dažnai dar netyros,
akmenys ir keliai —
dainos vakare ir pasakos,
driežų bražtelėjimas mena tave
ir, lyg vanduo raiste,
daina šiandie, nuo skundo
suvargus —

suvargus kaip žvejo valksmas,
ano baltaplaukio, amžinai
prie marių, kai saulė
krinta žemyn.

Johann W. Goethe

KELEIVIO NAKTINĖ DAINA

Tu, kurs iš dangaus esi
Ir skausmus ir kančias tildai,
Tą, kurį apleis visi,
Dviguba paguoda pildai:
Ak, gana man tų klajonių,
Tų džiaugsmų ir tų kančių.
Siųsk malonę,
O ramybe, ak, meldžiu!

Conrad F. Meyer

AMŽINAI JAUNA TIK SAULĖ

Sugrižau jaunystės žemėn, kur jau užmirš-
tam slėny
Tuščios likusios pakalnės ir kalnai vieni,
liūdni.
Mano girios, mano svajos, ažuolais klesti
kalnai —
Amžinai jauna tik saulė, vis graži tėra jinai.

Kur sustingę tūno pelkės ir kur šnabždasi
meldai,
Ten jaunystėj vilnys ošė, vilnys suposi kadai,
Pievose bandų varpeliai aidą skleisdavo tenai
Amžinai jauna tik saulė, vis graži tėra jinai.

William B. Yeates

Aš kelsiuos ir eisiu, eisiu į Innisfree
Namelį iš molio ir karklo statyt;
Ten pupų bus lysvės devynios, bus ir avilys,
Ten vienas galėsiu bitelių klausyt.

Ten rasiu ramybę, ji varva lašais
Nuo rytmečio šydu lig svirplio giesmės;
Vidurnakčiai degs ten, vidudieniai purpuru
kais,

Tenai vakarais ir čivilis plastės.

Aš kelsiuos ir eisiu, nes girdžiu dienąnakt,
Kaip ežero vandenys plakas į krantą tyliai;
Kai stoviu ant vieškelio, grindinio, plakt
Jie ima širdy man giliai, giliai.

Gabriele D'Annunzio

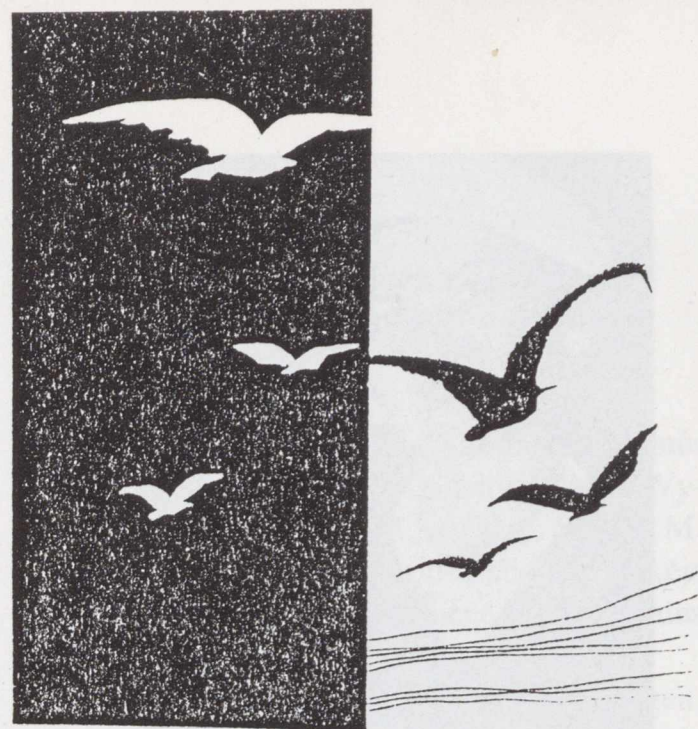
ELADOS VYNUOGIŲ KEKĖ

Iš "Vasaros madrigalų"

Ir ten, kur nardo saulėje Achaja,
Ikaite, mėlynos lyg hiacintas,
Jau dažos vynuogės spalva tamsiaja.

Ir saulėje jos džiūsta lyg razinos,
Kaip ir tenai, kur Istmus ir Korintas
Ar kur balti balandžiai virš Eginos.

Ten Oncheste man tamsiai mėlynujų,
Lyg kregždės, uogų teko paragauti,
O ties Neptūno antkapio šauniuoju
Helikonu ir akiai atsigauti.

JUOŽA TININĮ PRISIMENANT

Š. m. rugpjūčio 2 d. suėjo lygiai 20 metų, kai auto katastrofoje žuvo Juozas Tininis, (g. 1907) mūsų žurnalo redakcinės kolegijos narys, iš profesijos mokytojas-lituanistas, "amžinas studentas", nes ir baigęs Lietuvos universitetą, ir mokytojaudamas, ir vėliau pasitraukęs iš Lietuvos bei trunkydamasis per pasaulį, neišleido mokslo vadovėlio iš rankų.

Per tuos du dešimtmečius išėjo į anapus daug jo kartos, su kuriais jis kartu studijavo, vėliau dirbo mokyklose ar literatūros dirvonuose, rašytojų (J. Aistis, A. Miškinis, Gr. Tulauskaitė, B. Rutkūnas...). Užaugo dvi naujos rašytojų-poetų kartos, kurios dabar gerokai skiriasi nuo jo metų kolegų stiliumi, bet žavisi, taip pat autoriais pasaulinėje literatūroje, kuriais žavėjosi ir kuriuos į lietuvių kalbą vertė J. Tininis (R. Tagore, Saint John Perse, Ivan Goll, J. Bobrowski...).

Į Los Angeles miestą, kur yra didesnė lietuvių kolonija ir leidžiamas kultūros bei visuomenės gyvenimo dvikalbis žurnalas "Lietuvių Dienos", J. Tininis atvyko iš Australijos ir čia praleido 15 metų. Tame tarpe jis keletai metų buvo išvykęs į Vieną rengti mokslinę dizertaciją. Deja, dėl sveikatos, turėjo grįžti darbo nebaigęs.

Gera mokėdamas bent 10 kalbų, nuo lotynų ir graikų, iki modernių ir didžiųjų šio amžiaus kalbų, J. Tininis rengė lyginamųjų kalbų žodyną: "Graikų ir lietuvių ir lotynų ir lietuvių kalbos". Šis veikalas, jo svajonė, galėjo būti vienintelis šios srities mokslinis darbas pasaulinio masto lingvistų tarpe. Deja, rankraštis žuvo jo asmeninį turtą paėmus Los Angeles policijai, kadangi velionis mirė nevedęs, neturėjo artimų giminių ir nebuvo parašęs testamentą.

Yra išleista šios J. Tininio beletristinės knygos: **Sužadėtinė**, novelių rinkinys, 1957; **Dailininko žmona**, romanas, 1970; **Nuskandintas žiedas**, novelės, 1971. 1973 metais "Lietuvių Dienų" leidykla išleido jo pomirtinę knygą **Laiškai Andromachai**, meilės romanas. Šalia neišikūnijusios meilės romano (autorius buvo nevedęs), skaitytojas ras ir pluoštą pasaulinės literatūros vertimų nuo graikų iki šių dienų. Red. Bern. Brazdžionis.

Prisimindami šį aukštos kultūros, moderniškai krikščioniškų idealų išpažinėją, ritieriško džentelminiškumo žmogų, lanksčių manierų, bet kietų principų asmenį, kultūros idealistą, kviečiame L.D. skaitytojus ypač pasidomėti paminėtomis knygomis, o **Laiškus Andromachai** gal net išgyti, kaip literatūrinį ir dailės suvenirą (žaviai dail. A. Dociaus, taip pat jau mirusio, gabaus dailininko-grafiko iliustruotą).

(Daugiau žr. anglų skyriuje).

Kotryna Grigaitytė

Kotryna Grigaitytė

RUDENĖJANT

Po vėlybų pusryčių architektas Teofilis Vairas pasiraižo sofoje ir pradeda klausytis radijo žinių. Suskamba telefonas:

— Kalba Marijos pusseserė Lina, — pasigirsta iš ragelio.

— Maloni staigmena taip ilgai nesimačius, — lyg ir nudžiunga jis.

— Ačiū! Norėčiau užėiti pas jus, jei leisite.

— Labai prašau. Šeštadieniais nedirbu. Gera būtų giminytę atnaujinti.

— Tuo drąsiau, — atsako ji. — Už pusvalandžio pribūsiu.

Jis skubiai išsineria iš rytinio drabužio, tinkamai susitvarko. Betrindamas kaklą odekolonu — samprotauja: “koks čia būtų reikalas dabar... jau greit dveji metai bus, kai Marija pranešė, kad ją slaugyti atvyko Lina su savo vyru iš Colorado ir apsigyveno jos namuose. Jie prižiūrėsią ligonę, vaiką, net ir namą. Linos vyras jau ir darbą susiradęs. Po to — jokios žinios. Tik telefonu, reikalui esant, atsiliepia, net vardo nesakydama.

— Tiek aukštų! O tik akimirka ir jau jūsų bute, — sako pasisveikindama.

apie K. G. lyrikos knygas, yra itin pabrėžę jos kūrybos moteriškumą. 1950 metais A. Maceina, Grigaitytė minėdamas tarpe žymiųjų moterų poezių — vokiečių A. von Droste-Huelshoff, čilėnų Gabriela Mistral ir lietuvių Salomėja Nerį, — rašo, kad šios poetės “turi savyje kažkokį vyrišką ženklą... tas ženklas stumia tas moteris į vyriškojo visuomeniškai politinio veikimo sritį ir kaip tik gesina jų moteriškumą. Grigaitytės sieloje šio vyriško ženklo nematyti. Grigaitytės polinkiai yra grynai moteriški”.

Kaip gyvenimas parodė, S. Nėries nuklydimas į “visuomeniškai politinio veikimo sritį” jos kūrybą ir asmenybę labai skaudžiai sužalojo. K. Grigaitytė visą savo kūrybos kelią išliko skaidri, gryna, jos lyrinė daina plaukianti iš buities ir iš moters sielos gelmių. Viena jos kūrybos nagrinėtojo (B. A. Rutkausko) žodžiais K. Grigaitytės kūrybinis credo yra:

“Visur moteriškumą išreikšti ne pikantiškai, bet kukliai, droviai ir subtiliai... jos moterys (beletristikoje — LD) yra ilgesingos, grakščiai žaismingos, kartais liūdnokos, net tragiškos, bet visada kuklios, savęs neprarandančios, nuolat širdimi kylančios aukštyn”.

LD žurnale, spausdindami jos beletristinę eskizą “Rudenėjant”, norime paminėti, kad 1982 m. ji yra išleidusi novelių rinkinį *Arti žemės*.

K. Grigaitytės lyrikos knygų kraitis: *Akys pro vėduoklę* — 1937, *Paslaptis* — 1950, *Širdis pergamente* — 1956, *Rudens sapnai* — 1963, *Trapus vakaras* — 1968, *Marių vėjui skambant* — 1980, *Tylos dovana* — 1983.

Libretas operai “Nijolė”, kurios 3 veiksmams muziką parašė K. Kajeckas (dėl karo ir okupacijų kompozitoriaus darbas nebaigtas).

— Taupau laiką, tad ir pasikėliau į aukštį, kad nereikėtų žingsnių skaičiuoti, — draugiškai nusišypso.

— Ar... norite man pasakyti, kad ilgai netrukdyčiau, — sako tiriama.

— Na, ką jūs... jau beveik aštuoneri metai, kai nesimatėm. Tuoj po vestuvių ir dingot...

— Nieko nepadarysi. Su vyreliu nors ir i bedugnę...

Paprašyta sėstis, nežymiai apsižvalgo. Akys sustoja ties gėlių vaza su imantriai suglaudintais žiedais. Kur — nekur išdėstyta gintaro gabaliukai, juostelės, ar medžio skulptūros. Tarp jų stiebiasi jaunos moters portretas su teniso rakete. Momento judesys vikriai pagautas: jaunystė — jėga. Lyg iš miglos išnyra ir liesas, bespalvis Marijos veidas šalia anos.

— Tuoj gali matyti, kad lietuvių gyvenama, — pastebi ji lyg niekur nieko.

— O mane intriguoja pati viešnia, — sako šypsodamas.

— Tai gana kavalieriška, bet... kiek prisimenu esate vedęs, — sako su trupučiu ironijos.

— Manau tikrai žinot, kad jau ir formaliai išsiskyręs, — atsako nesivaržydamas. — Pasilikau sau tik teisę su vaiku pasimatyti.

— Kurgi nežinosiu, — skėstelia rankomis. — Bet kaip pradėti kalbą tokioje situacijoje, tikrai neišmanau. Juk esu buvusi pirmoji pamergė jūsų su Marija vestuvėse.

— Viską ir pats gerai atsimenu... kaip matote, esu blaivus ir sveikas.

— O aš kasdien tematau tik sergančius.

— Nieko nepadarysi — jūsų profesija.

— Turėjau ko nors griebtis. Iš raštų ar menu čia nepragyvensi.

— Dėkingas esu, kad slaugote Mariją. Bet kodėl niekad nepasirodot, kai ateinu pasiimti Sauliuką pasimatymui?

— Dažniausia pats Sauliukas jums duris atidaro. Šiaip, panašius reikalus tvarko mano vyras.

— Taigi, susidarė daug keblumų su ta Marijos liga, — atsidūsta jis.

— Ar reikėjo jums ją palikti turint tokias geras pajamas? — Sako ji neslėpdama priekaišto.

— Esate medicinos sesuo, tai žinote, kad Marijos liga nepagydoma. Darbas yra darbas. Reikia eiti su juo.

— Tarp kitko, nesu medicinos sesuo, o tik baigusi tam tikrą kursą ligoniams slaugyti namuose. Tai neblogos pajamos. Ypač turtinųjų namuose. Bet, svarbiausia, kad per kitų kančias labiau pažįstu gyvenimą ir pati save. Jei ne Marija, argi būčiau kėlusis čia iš Colorado. Mums su vyru ten patiko. Bet... pagalba nelaimėje yra paragrafas pirmas, — pakėlė dešinėsios pirštą Lina.

— Ką tu norite pasakyti?

— Ši tą sau, ši tą jums. Jūs palikote Mariją dėl mėlynai žydinčios gėlytės; manau turėjęt savo erdviam name tikrai tinkamas darbo

Š. m. rugsėjo 29 d. “Lietuvos aide” “Grižtančiųjų” skyriuje rašoma, kad “Vagos” leidykla Vilniuje išleidžia K. Grigaitytės poezijos rinktinę, sudarytą iš jos visų 7 rinkinių. Rinktinės anonse Aušra Jurgutienė taip charakterizuoja K. G. kūrybą: “Poetė per žiaurius XX a. sukrėtimus savy ir savo poezijoje išsaugojusi romantiškojo idealizmo gyvastį, šiandien kreipiasi į savo tautiečius ir kalba apie tai, apie ką kalbėti labai sunku. Apie pasiaukojimą”.

Rinktinės pasirodymo proga norėtume kartu su skaitytojais prisiminti poetės kelią.

K. G. yra artima dr. Vinco Kudirkos giminaitė. Kudirkos gimtinės ekspozicijoje tarp giminių figuruoja ir Kotryna Grigaitytė. Gimusi Suvalkijoje, gyveno Kaune ir lankė Aušros bei Kazimieriečių gimnazijas. Studijavo (nuo 1932 m.) Kauno Vytauto Didžiojo universitete, įsijungdama į to meto jaunų literatų tarpą, gi spaudoje jau reiškėsi nuo 1927, kai pirmieji poetiniai bandymai atspausiti “Ateityje” M. Svyriūtės slapyvardžiu.

Nuo pat pirmo rinkinio (1932 m.) “Akys pro vėduoklę” jos lyrika žavėjo moteriškos širdies jautrumu ir impulsyvaus jausmo, nevaržoma išraiška. Jos posmai skamba, prašyte prašosi dainuojami. Užtat “Na, tai kas”, “Išdykęs rudėlis” ir kiti eilėraščiai tuojau buvo komponuoti ir skambėdami iš solisčių lūpų tapo populiariausiomis solo dainomis.

“Lietuvių Dienų” žurnale sveikinant autore su Maironio 100-čio paminėjimui “Draugo” konkurse jai paskirta premija už rinkinį “Rudens sapnai” (1962 m.), rašyta:

“Šalia šelmiškų, nerūpestingų ar melancholija nudažytų godų, šalia kūdikiško švelnumo religinių posmų Grigaitytės poezijoje užtinkame ir žmogiškąją egzistenciją susirūpinimo bei sursum corda šaukiančių žodžių”. Manytume, kad tai ir bus tas “sunkus pasiaukojimo kelias”, kurį įvardina anksčiau minėta Jurgutienė.

Daugumas kritikų bei recenzentų, rašiusių

sąlygas. Juk penki miegamieji! Ir išdailintas rūsys su erdviais langais.

— Na, ir kas toliau?, — ismeigia akis i viešnią.

— Jūs pats geriau žinote, kas toliau...

— Atleiskite, jei paklausu, kokia jūsų misija šiandien, miela Lina? — pradeda nekantrauti.

— Palaukite... paaiškės, — ištaria lyg ir prikimusiu balsu.

— Jūsų stiliumi kalbant, vargu ar paaiškės. Poetai, muzikai, menininkai visi panašūs; sakyčiau lyg po vienu skėčiu.

— O kodėl savęs ten nepakišot? Argi architektūra ne menas? — pastebi.

— Menas. Pradėtas pažeme, bet kyla i realias aukštumas.

— Čia jūsų teisybė, — nusileidžia ji. — Bet mes tolstam nuo temos. Kalbėjom apie jūsų darbą ir Mariją. Galima, daug ką galima, jei pareiga šaukia garsiau už meilę kitai moteriai.

— Atleiskite... kalbat kaip kunigas.

— Tai maloni pastaba. Jūsų santuokos metu, būdama pirmąją pamerge, labai aiškiai girdėjau: "senatvėje ir ligoje neapleisiu". Mačiau ir jūsų veidą. Tai nebuvo melas. Bet meilė ir tiesa.

— Labai veiksmingas priėjimas prie jautraus reikalo. Ačiū, Lina. Jūs daug sugebat. Bet... ar galima mylėti šešėlį, ar galima justi saldumą tuščio korio? Telioka tik gailestis. Pilnam gyvenimui to permaža. Mariją aprūpinau kaip pridera, sau pasilikdamas tik laisvą kelią.

— Manot patį svarbiausią? Gaila: kelias be garantijos. Ir Žibutės nuvysta, netik Marijos.

Linos širdy verda skausmas, gailestis, netektis. Atrodo, kad ji nebepajėgia nuristi akmens nuo savo širdies. Teofilis tai pastebi.

— Ar galima pasiūlyti kavos? — randa išeitį.

— Nebūtina. Bet nieko prieš... viskas taip keista šiandien. Norėjau su jumis išsišnekėti. Mano geriausi draugai yra vyrai. Moterys, dažnu atveju, tik kitų nuodėmių "kompiuteriai" ir... labai netikslūs. Šiandien ir aš panaši i jas. — Jos akyse ašarų drėgmė, bet greitai susitvardo, — mėgstu vyrų draugystę, kai nėra konkrečių tikslų. Jie nevalgina tuščiais plepalais, nemezga intrigų ir, nevengia diskusinių temų.

— Sakyčiau, tai retas charakteris, kai žiūriu i jus, — pastebi jis.

— Gal ir taip. Turiu ir porą gerų draugų, jos atstoja gimines bebaigiančias išmirti. Bet jos yra toli.

Jis prisėda šalia Linos ant sofos krašto.

Lina tęsia toliau:

— Marija visą laiką gyveno baimėje, kad turėdamas kitą žmoną jūs galėtumėt atimti iš jos Sauliuką. Gal labiausia dėl to ir iškviėtė mane i jūsų namus, kur slaugės buvo visai svetimos ir jai ir vaikui; svarbiausia nekalbančios lietuviškai.

— Žibutė kol kas dar neteka už manęs, — patikslina jis. — Tik gyvename kartu. Ji nenori didinti Marijos skausmo.

Lina abejingai priima šiuos žodžius.

— Visi mes su gerom kepuraitėm, — sako ji. — Jums tik darbas, darbas, darbas! Žibutė, norėdama gauti sau tinkamą vyrą, savo orumu daugina tam kreditus. O aš, Dieve atleisk, svaioju išsūnyti Sauliuką. Tai Marijos karščiausias noras, o mano ir vyro nemeluota meilė šiam

vaikui. Savo vaikų neturime ir nežinia ar jų bus.

Teofilis nieko neatsako, tik atsiprašęs nueina virtuvėn. Ruošdamas kavą galvoja: "Lina jau nebe ta. Ne vien dėlto, kad problematiškai nusiteikusi — nervinga. Ne ta, kuri anuomet linksmai sukosi jo su Marija vestuvėse. Tada... plaukuose gėlė — lūpose šypsena. Pilna humoro, švelnių išdaigų; kad ir tas žvilgsnis i užstalę, kur pagarbiai sėdėjom su Marija vestuvinės puotos metu. Ta šampano taurė jos rankoje ir žodžiai: '... kad meilės retežiai jums niekad nesudiltų'. Tuo momentu atsimenu, man nelauktai perbėgo keista mintis: jei pirmu kart būčiau sutikęs jas abi kartu, tai dar nežinia, kuri iš jų dabar sėdėtų nuotakos kėdėje... Šiuo metu ji ta ir ne ta. Slaugyti ligonę, globoti vaiką... tai lydek ji darželin, tai pasiimk atgal. Dar ir šeiminkavimas. Tegul už viską apmokama, bet to negana, kai dirbama sąžiningai ir su meile".

— Tai apie ką jūs norėtumėt kalbėti, Lina, — sako jis sugrįžęs su kava. — Gal galėčiau padėti kuo nors?

— Liūdna... baisiai liūdna...

Ji nugeria pora gurkšnių kavos. Lėtai atidaro rankinuką. Dviem pirštais iškelia raktų vėrinį.

— Štai Marijos ir jūsų namo raktai. Šią naktį, trylika minučių po pirmos, Marija mus apleido... Ji jau laidotuvių namuose. Štai tų namų adresas. O kitas adresas mūsų buto, kuri neseniai išsinuomavom toj pačioj gatvėj. Ten dabar ir Sauliukas su mano vyru.

Po ilgos, ilgos tylos Teofilis paklausia:

— O kaip Sauliukas visa tai priėmė?

— Vaikas buvo pripratęs, kad mama daug miega. Jie atsisveikino prieš tris dienas. Tada Marija dar kalbėjo, turėjo pilną samonę. Pajėgė paglostyt jo galvelę, pabučiuot veiduką.

Linos balsas sudrebėjo — pritilo. Po valandėlės ramiai tęsė toliau:

— Vaikutis rodė jai savo piešinius, ypatingai tą, kur buvo nupieštas didelis tiltas per upę; juo eis abu su mama pas tėvelį, kai mama pasveiks... Atsisveikinus Sauliuką, Marija lėtai ir sunkiai surankiojo paskutinius žodžius: "vaikas, atrodo, paveldėjo tėvo gabumus, bet panašus i mane... tai kiekvienas pastebi. Dėlto... aš visada būsiu su jais abiem. Norėčiau Linute, kad pasiimtum ir globotum Sauliuką visada... tačiau mano valia jau baigiasi.. vaikas turi tėvą".

Slėgiančios tylos prisipildė šviesus kambarys. Žodžiams nebeliko vietos.

— Atleiskite, dabar jums vienam bus geriau, — ištare pakildama atsisveikinti. Jis giminiškai ją apkabino.

— Raktus pasilaikyk, gali dar ko nors prireikti. Aš turiu savo.

Kažką galvoja valandėlę:

— Ar grįšite atgal i Colorado?

— Manau, kad ne. Ten nepalikom jokios nuosavybės. Ten ir lietuvių beveik nėra.

— Mes dar matysimės, — uždeda jai ranką ant peties.

Lina duoda ženklą jos neišlydėti. Jis nueina prie lango. Žvelgia i rudenėjantį dangų. Padebesiais skrenda girksėdamos laukinės žąsys. Jų eskadrilė išrašo raidę "M" — svyruojančią tai i vieną tai kitą pusę. Atrodo lyg Marija keliautų dideliais siūbuojančiais žingsniais vis tolyn ir tolyn...

Generolas Pov. Plechavičius ir jo

RINKTINĖ

"Dokumentai Lietuvos Vietinės Rinktinės istorijai", sudarė Z. Raulinaitis. Išleido Vyduo Fondas, Chicago, IL, 1990 m. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Spaudos išlaidas apmokėjo Elena Plechavičiūtė-Legeckienė. Knygos kaina 12 dol. Gaunama pas platintojus.

Tai didelės apimties (400 psl.) knyga, gen. Pov. Plechavičiaus, Vietinės Rinktinės kūrėjo ir vado, darbams be idėjoms atžymėti; užtat, ji mylėdama ir gerbdama, generolo sesutė (jau paskutinė iš garbingos ir gabios Plechavičių šeimos) pasirūpino, kad medžiaga apie aną audringą vokiečių-rusų okupacijų laikotarpį būtų surinkta ir knygoje, su plačiais paaiškinimais ir dokumentais, įamžinta.

Laisvos Lietuvos kariuomenė, ypač jos vada, buvo didžiai patriotinio nusiteikimo; juk iš tų pačių įvairaus luomo ir išsilavinimo karių atsirado ir partizaninių kovų, didžiausio mūsų tautos heroiskumo laikotarpio, užuomazgos, didžiausio pasiaukojimo savo kraštui pavyzdys.

Knygos turiny — dokumentai, gen. Plechavičiaus kalbos, vokiečių okupacinės valdžios raštai-įsakymai (iš vokiečių kalbos versti Broniaus Nemicko), JAV pasiuntinybės Stockholme telegramos, Lietuvos pogrindžio spauda ir kt. Greta dokumentų — atsiminimai: Jono Matulionio, gen. Stasio Raštikio, A. Rėklaičio, Henriko Žemelio, Povilo Žičkaus, plk. O. Urbono, plk. T. Vidugirio, A. Impulevičiaus, kpt. O. Žadvydo; taip pat, yra pluoštas atsiminimų iš atskirų vietinių rinktinių — J. Jakaičio, Br. Urbanavičiaus, P. Štaro, St. Juro ir kt. Vaizdas Elenos Legeckienės, gen. Pov. Plechavičiaus sesers, trumpas — autentiškas prisiminimų pluoštas iš pavojingųjų, sunkiųjų mūsų tautai dienų.

Visa tai, įdedant ir porą taiklių, idomių nuotraukų), suredaguota buvusio "Kario" redaktoriaus Z. Raulinaičio, daugelio karine tema knygų autoriaus. Kaip ir kitos Z. Raulinaičio knygos, taip ir ši — vertingos medžiagos tinkamas suskirstymas ir išdėstymas, duodant tam tikra tema taiklių istorinį vaizdą ir patriotinių bei kitų idėjų analizę.

Ši knyga bus visados naudinga ne tik ano okupacijų (1941-44 m.) laikotarpio geresniam pažinimui, o ir tikslesniam susivokimui mūsų tautos istorijoje. Ir gerai, kad šios knygos trečdalis tiražo, iš 1,000, mecenatės E. Legeckienės dėka, pasiekė jau išlaisvinusią Lietuvą.

Padėka Redaktoriui ir Mecenatei.

A. R.

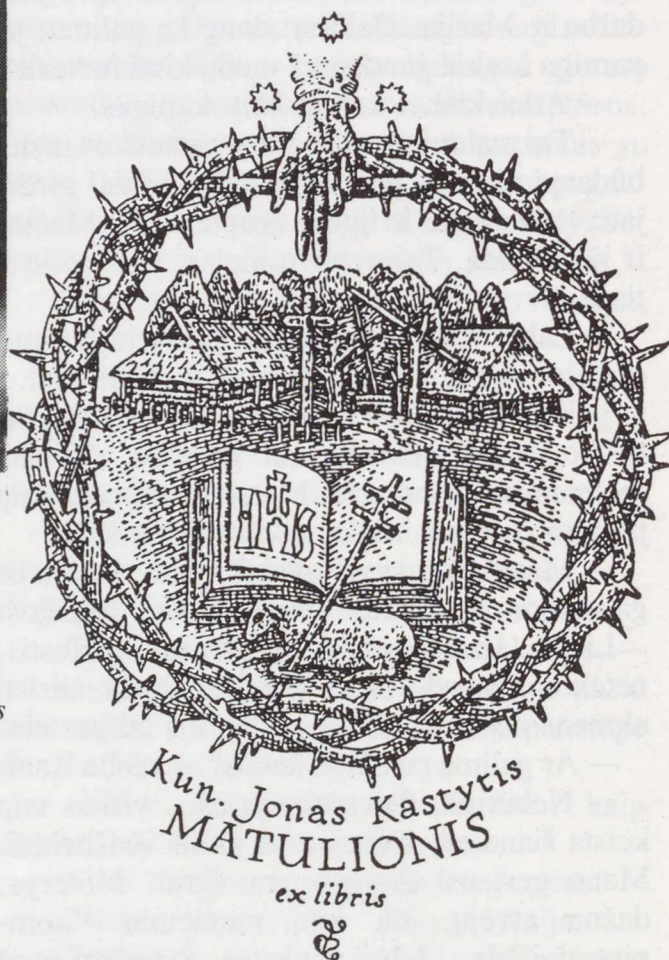

Svečias iš Lietuvos vysk. Sigitas Tomkevičius, S.J. ir vysk. P. Baltakis dalyvavę Šiluvos Marijos lietuviškos koplyčios 25-tos sukakties šventėje, Nekalto Prasidėjimo Bazilikoje, Washingtone, DC, 1991.10.13.

A guest from Lithuania, Bishop Sigitas Tamkevičius, S.J., and Bishop P. Baltakis participated at the celebration of the 25th anniversary of the consecration of Our Lady of Siluva chapel at the Basilica of the Immaculate Conception in Washington, D.C., on October 13, 1991.

Photo by B. Čikotas

VAIZDAI IŠ MŪSŲ GYVENIMO

1991 rugsėjo 8 d. Padėkos mišių metu Dievo Motinos Nuolatinės pagalbos parapijos bažnyčioje, Cleveland, Ohio Mišių aukas nešė buvęs VLIKO narys B. Gaidžiūnas ir Lietuvos partizanas Povilas Pečiulaitis. Auką priima kun. G. Kijauskas.

At a Thanksgiving mass at the Church of Our Lady of Perpetual Help in Cleveland, Ohio on September 8, 1991. The mass offerings were brought by former VLIK member B. Gaidziunas and the Lithuanian partizan Povilas Pečiulaitis to Father G. Kijauskas.

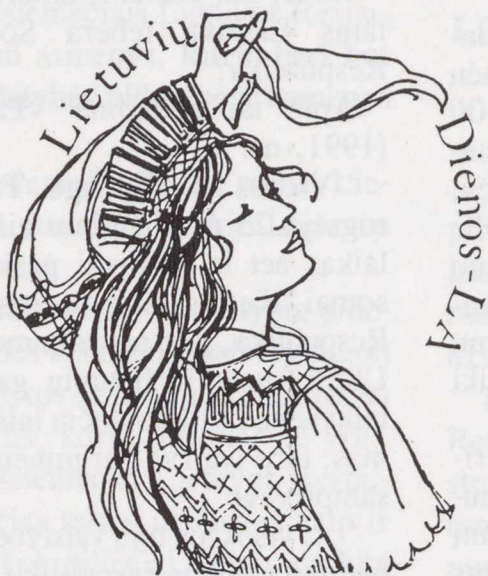
Photo by V. Bacevičius

Toronto (Canada) Dramos Teatras "Aitvaras" 1991 spalio 12, Klevelande, per Lietuvių Dienas suvaidino V. Alanto 3-jų v. dramą "Aukštadvaris". Iš k.: V. Stukis, A. Karosaitė, A. Kynas, A. Dargytė-Byszkiewicz, režisorė, ir B. Tarvydas.

On October 12, 1991 the Toronto Drama Theater presented a three act play by V. Alantas "Aukštadvaris" (A ranch) for Lithuanian Days festivities at Cleveland, Ohio. From the left: V. Stukis, A. Karosaite, A. Kynas, A. Dargyte-Byszkiewicz — Director, and B. Tarvydas.

Photo by V. Bacevičius

Poetas Bernardas Brazdžionis ir viešnia iš Lietuvos, pasižymėjusi aktorė Virginija Kochanskytė, po puikiai pavykusio Poezijos Rečitalio 1991.9.12, Los Angeles, Šv. Kazimiero parapijos salėje. Rečitalį surengė Los Angeles Dramos Sambūris.

Poet Bernardas Brazdžionis with a well known guest actress from Lithuania, Virginija Kochanskytė, after a successful evening of poetry recital at St. Casimir's church hall in Los Angeles on September 12, 1991. The recital was sponsored by the Los Angeles Lithuanian Drama Ensemble.

Photo by Valerija Baltušienė

Los Angeles tradicinių Lietuvių Dienų atidarymas. Kaspiną kerpa iš k.: councilman M. Woo, TV 7 kan. komentatorius, kandidatuojan-tis į Kalifornijos senatorius B. Herschensohn ir mūsų Rūta Lee-Kilmonytė. 1991.10.5.

The opening of the traditional Lithuanian Days Celebration in Los Angeles on October 5, 1991. The ribbon cutting is done by Los Angeles City Councilman M. Woo, a commentator on Channel 7 (KABC) and a candidate for California Senate seat B. Herschensohn, and our own Ruta Lee.

Photo by Valerija Baltušienė

Pranas Lubinas, Lietuvos krepšinio komandos, 1939 m. laimėjusios Europos čempionatą, kapitonas su svečiais iš Lietuvos "Uostamiesčio muzikantais". Iš k.: P. Kasperaitis, A. Užkuratas, P. Lubinas, St. Juškauskas, B. Muras, vadovas, V. Zelenis ir D. Merkelis.

Pranas Lubinas, the captain of Lithuania's national basketball team, which won the European Championship in 1939, with the music ensemble from Lithuania "The Harbor Musicians". From the left: P. Kasperaitis, A. Užkuratas, P. Lubinas, S. Juskauskas, B. Muras — ensemble leader, V. Zelenis and D. Merkelis.

Photo by Valerija Baltušienė

Bendras Lietuvių Dienų šventės vaizdas, Šv. Kazimiero parapijos kieme, Los Angeles, 1991.10.5.

The overview of the Lithuanian Days Celebration at the St. Casimir's church yard in Los Angeles on October 5, 1991.

Photo by Valerija Baltušienė

Šviesa...

(tęsinys iš 3 psl.)

Klausimai yra teisėti ir jie nurodo visos būklės sudėtingumą. Nežiūrint to sudėtingumo, mes, keli tuo metu Lietuvon atvykę užsienio lietuviai, pasitarėme ir pasiūlėme gan paprastą formulę: Lietuvos parlamentas skelbia visuotinę amnestiją, kad niekas nebeturėtų bijoti persekiojimo ir bausmių dėl savo praeities. Amnestija tačiau neturi reikšti, kad praėjusios pusės šimtmečio istorijos lapai paliekami tušti. Ne. Istorija rašoma, faktai tiriami, išvados daromos.

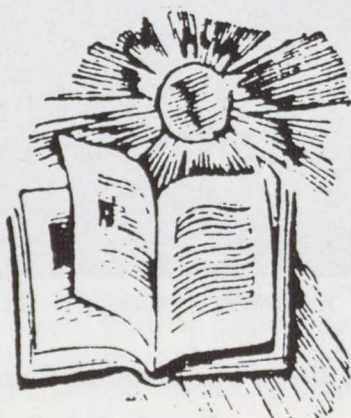
Kaip pateisinti amnestiją, jei tautoje yra tikrai didelių nusikaltėlių prieš Lietuvos valstybę, lietuvių tautą ir bendrąjį žmoniškumą. Kalbama, kad tarp Lietuvos gyventojų tebesimaišo ir asmeninėmis pensijomis tebesinaudoja net Rainių miškelio žudikai. Tačiau visuotinę amnestiją turėtų pateisinti tokie argumentai: viena, daugelis didžiųjų nusikaltėlių, k.t. Sniečkus, Gudaitis-Guzevičius, Preikšas, Bartušinas, yra mirę, tad ir iš gyvųjų nebereikalausti daugiau kaip istorinės ir moralinės, o ne asmeninės atsakomybės; antra, pasirodykime, kad iš tikro esame krikščioniška tauta, galinti ne tik klaidas, bet ir skriaudas dovanoti, juo labiau, kad didelė dalis eilinių komunistų, bent vėlyvesniais dešimtmečiais, gal ir naudojos skurdžiomis privilegijomis, bet nusikalstamuose veiksmuose tiesioginiai ir nedalyvavo; pagaliau, pašalinus bausmės baimę, gal lengviau bylumui atsivertų daug žinančiųjų lūpos.

Žinoma, kitos nuostatos taikytinos tiems, kurie dar ir po 1988 bandė atkurti stalinistini režimą, k.t. Jermalavičius, Burokevičius, Naudžiūnas, Kuolelis ir daugelis kitų.

Priėmus amnestijos formulę, kiltų teisėtas klausimas: jei amnestija, tai kodėl neiti toliau — visą praeitį su nuoskaudomis ir nusikaltimais užkasti lyg didelėje duobėje ir gyvenimą pradėti iš naujo?

Praeities tačiau užkasti negalima, ypač jei ji nusikalstama. Praeitis žmogų lydi lyg šešėlis saulėtą dieną. Šio tamsaus palydovo atsikratyti galima tik stipresne šviesa už saulės. **Ir tai yra tiesos šviesa.** Komunistinės sistemos buvusieji funkcionieriai turi atsiverti tiesai, jei nori tapti patikimais atsikuriančios tėvynės darbuotojais. Kito kelio nėra.

Juozas Kojelis

LIETUVOS PERSITVARKYMO SĄJŪDIS

Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime Vilniuje (1988 m. spalio mėn 22-23 d.d.) buvo akredituota daugiau kaip 400 žurnalistų iš 17 valstybių, iš jų 103 užsienio spaudos atstovų, 247 Lietuvos laikraščių redakcijos.

Kalbėtojų gausa, kalbų elokvencija jaudino ir veikė klausytojus, kurie entuziastingai reagojo į daugelį pasisakymų, pasiūlymų, neigimų ir teigimų nuo hamletiško „būti ar nebūti“ iki tarybinio „pūti ar nepūti“...

Naktį žmonės šoko, dainavo, kalbėjo iš tribūnos, dažnas norėdamas išsakyti savo susikauptą skausmą ar išreikšti krūtinėje nebetelpantį laisvės ir gyvenimo džiaugsmą, iki ankstaus ryto, kada 4:30 val., scenoje pasirodė išrinktoji valdyba.

„Sąjūdžio žinios“ rytojaus dieną parašė, kad tos dvi dienos „pakeitė Lietuvą“.

Iš Vytauto Landsbergio kalbos Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime.

Vytautas Landsbergis

Gyvenam kultūros griuvėsiuose. Tai mūsų papročių, tradicijų, gyvenimo būdo ir bendravimo būdo griuvėsiai. Dairėmės po juos — vieni su sielvartu, kiti jau atbuke, tretį guosdamiesi fanerine statyba be pamatų, ketvirti — su viltimi, kad gal dar ne viskas, ne visai sugriauta.

Kad ne viskas, liudija pavienių kūrybos talentų darbai, šaknimis liečiantys gilumines ir specifines tautos galias: liudija tebesantys, tebematomi nepalaužtos žmogaus išvermės, dorovinio nuoseklumo, meilės darbui ir žemei reiškiniai. Dar šiek tiek to turime ir iš čia, jeigu pasiryšime, dar gali atgimti Lietuva.

Siautė kultūros karas, maras ir badas. Ištisi dvasios klodai, susiję su tikėjimu, su Lietuvos valstybingumu, jos pasitikrinimais praeities kovose, net savičiausioji, seniausioji tautosaka, žodžiu, kas tiktai galėjo žadinti tautinį orumą ir moralinį atsparumą, buvo neigiama arba menkinama, siūloma keisti netikrais gaminiais.

Ir nebepakako guostis galingu Antano Baranausko žodžiu:

„Mūsų širdys tvirtos,
seniai buvo išmėgintos,
seniai keptos virtos“.

... **Nebepakako** nes naujųjų laikų nuodai, šiandien kukliai vadinami socializmo deformacijomis, pasiekdavo jau ir širdį, užkrėsdami ją neviltimi, abejingumu, pagieža sau pačiam. Atrodė, neteko vertės darbas, meilė, auka: žmogus be ateities priėmė jam siūlomą kolektyvinę mirtį, ekologinę ir alkoholinę savižudybę. Deformuotos moralės žmogus, kaip tas V. Kudirkos kadaise pasmerktas šungalvis, **pardavinėjęs artimą kad įsiteiktų svetimai valdžiai**, įsiveisė visur, skelbdamas gyvu pavyzdžiu, neva gyvenime svarbiausia yra karjera su medaliu ir gerovės tariamybėmis. Ką reiškė, kur vedė toks vertybių nuosmukis, žinome.

Susirgo mūsų dorovė, kalba, kultūra. Nuvyto vidinis įstatymas „Gerbk savo tėvą ir motiną“, nuvyto įstatymas „Nevok“, nes iš valstybės, kuri nebebuvo žmonių valstybė, tarsi

KADA OŽKA BUS ARKLYS?

Kodėl kai kuriems amerikiečiams žurnalistams Lietuva tebėra Socialistinė Sovietų Respublika?

Apie tai skaitome „Pasaulio lietuvyje“ (1991, nr. 10).

„Vienas iš **Chicago Tribune** redaktorių rugsėjo 23 d. išanginiu aiškinasi, kodėl visą laiką, net ir Lietuvai pasiskelbus nepriklausomai, dienraštis ją vadino Sovietų Sąjungos Respublika, prie pavadinimo dar prikerdždamas USSR, nors iš lietuvių gaudavo daug tokią laikyseną kritikuojančių laišku...“. Atsakydamas, tarp įvairių „argumentų“, jis dar ir taip samprotavo:

„... visos tos trys valstybės buvo tarp konstitucinių sovietų respublikų. Jų pinigai buvo rublis, jų užsienio politika buvo tvarkoma Maskvoje, jų sportininkai, kai rungtyniaudavo užsienyje, atstovaudavo Sovietų Sąjungai...“ ir t.t.

Ant tų sportininkų **Chicago Tribune** redaktoriaus argumentacija ir suklupo. **Pasaulio lietuviui** vistiek neliko aišku: „Tokia pono Douglas E. Kneeland logika vadovaudamiesi, norėtume jo paklausti, ar ožka, įvesta į arklių tvartą, jau bus arklys? Arba pvz., lietuvis krepšininkas Arvydas Sabonis, Seulo olimpiadoje žaidęs Sovietų Sąjungos rinktinėje ir jums buvęs rusas, dabar žaidžiantis Barcelonoje yra ispanas?“

buvo leidžiama vogti. Atseit jie plėšia mus, mes atsiimam. Net revoliucijos vadai buvo kvietę grobti iš grobikų... Betgi darbai, kuriuos reikia teisinti, nėra geri darbai.

Dabar visi mes — beveik visi — jau norime būti Vydūno „Sau žmonėmis“. Mes ne darbo jėga, ne statistinė masė, ne trašos kažkieno kito laukuose. Mes turime savo pačių gyvenimo tikslą. Tai mūsų krašto ir mūsų vaikų gėrybė, mūsų dvasios atgimimas naujoje kūryboje. Kam ir kaip galėsime ją parodyti, kad ir patys geriau pamatytume? Nejau ir toliau visi keliai į Rytus ir Vakarus eis pirmiausia per Rytus, kur dide liame mieste dideli viršininkai geriau už mus žino, ką sugebame ir norime nešti pasauliui? Nejau vis dar meluosim, vogsim, bijosim gėrio?

Ne! Tie laikai sukirmijo, pakrypo, palūžo. Vėl teka „Aušra“, gaudžia „Varpas“, kyla pabusdamas visas kraštas. Jam reikia dvasios žygių, ir jame jau bunda žygio dvasia. Tikėkim — padarysim, partvarkysim gyvenimą ir save. Lietuva skleisis kaip gėlė, puošdama pasaulio vainiką.

Pabaigai — dar keli žodžiai apie būdą lietuvių kalnėnų ir žemaičių, apie jų papročius. Yra geros, brangintinos bendradarbiavimo tradicijos — mūsų kultūros dalis, ir yra prastos, nebrangintinos — taip pat mūsų kultūros dalis. Puoselėkime bičiulystę, talką, jausmą, kad visa, kas kieno nors iš mūsų padaryta — tai visų padaryta, visų mūsų gimtosios žemės gėris. Ir nepuoselėkime pavydo, įtartinumo, apkalbų irzlių Europos provincijos miestelių varžybų. Suvažiavome čia dideliame istoriniame žingsniui, ir todėl smulkmenos tegu traukiasi prieš didį bendrumą. Tik taip atliksime pareigą sau ir kaimynams Lietuvoje, vėl būsime verti šalies vardo.

I. Bendrieji nuostatai

1 straipsnis. Užsieniečiais Lietuvos Respublikoje pripažįstami asmenys, kurie turi bet kurios užsienio valstybės pilietybę ir asmenys be pilietybės.

2 straipsnis. Užsieniečių teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje nustato šis ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymai.

Užsieniečių, turinčių užsienio valstybių pilietybę, teisinės padėties klausimus gali reguliuoti ir Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys su užsienio valstybėmis, kurių piliečiai jie yra.

3 straipsnis. Užsieniečiai Lietuvos Respublikoje turi tas pačias teises ir laisves kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai, jeigu ko kita nenumato Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymai bei Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys.

Užsieniečiai Lietuvos Respublikoje yra lygūs prieš įstatymus nepriklausomai nuo rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turtinės, gimimo ar kokios nors kitokios padėties.

Lietuvos Respublikoje užsieniečiai, naudodamiesi savo teisėmis ir laisvėmis, neturi kenkti Lietuvos Respublikos interesams. Lietuvos Respublikos piliečių ir kitų asmenų teisėms ir teisėtiems interesams.

4 straipsnis. Šio įstatymo nuostatai užsienio valstybių piliečių atžvilgiu taikomos abipusiškumo pagrindu. Paaiškėjus, kad kita valstybė apriboja arba pažeidžia visuotinai pripažintą užsieniečių teisinės padėties normas Lietuvos Respublikos piliečių atžvilgiu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė gali nustatyti atsakomuosius tos valstybės piliečių, esančių Lietuvos Respublikoje, teisių ir laisvių apribojimus.

5 straipsnis. Užsieniečiai, esantys Lietuvos Respublikoje, privalo gerbti Lietuvos Respublikos konstituciją bei įstatymus ir jų laikytis. Jie taip pat privalo gerbti lietuvių tautos ir Lietuvos Respublikoje gyvenančių tautinių mažumų papročius bei tradicijas.

6 straipsnis. Užsieniečiai gali Lietuvos Respublikoje nuolat gyventi, jeigu jie turi Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos išduotą leidimą gyventi ir asmens dokumentą.

Leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje išduodamas, jeigu užsienietis:

- 1) turi artimos giminystės ryšių su Lietuvos Respublikos piliečiais;
- 2) yra Lietuvos Respublikos piliečio išlaikytinis;
- 3) išlaiko Lietuvos Respublikos pilietį;
- 4) yra sudaręs santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu;
- 5) turi Lietuvos Respublikoje legalų pragyvenimo šaltinį;
- 6) kitais Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais.

Šio straipsnio antrosios dalies nuostatai netaikomi asmenims, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo nuolat gyveno Lietuvos Respublikoje ir nepriėmė Lietuvos Respublikos

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMAS Dėl užsieniečių teisinės padėties Lietuvos Respublikoje

pilietybės pagal 1989 m. Lietuvos Respublikos įstatymą. Šie asmenys iš karto pripažįstami nuolat gyvenančiais Lietuvos Respublikoje užsieniečiais.

7 straipsnis. Užsieniečiai, kurie yra Lietuvos Respublikoje kitokiu nei šio įstatymo 6 straipsnyje nustatytu pagrindu, laikomi laikinai esančiais Lietuvos Respublikoje. Jie privalo nustatyta tvarka užregistruoti savo pasą arba jį atitinkantį asmens dokumentą ir išvažiuoti iš Lietuvos Respublikos, kai pasibaigia Lietuvos Respublikos vizos ir leidimo gyventi galiojimo laikas.

II. Užsieniečių, esančių Lietuvos Respublikoje, pagrindinės teisės, laisvės ir pareigos.

8 straipsnis. Užsieniečiai, esantys Lietuvos Respublikoje, turi minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę.

9 straipsnis. Užsieniečiai negali rinkti ir būti išrinkti į Lietuvos Respublikos atstovaujamuosius valstybinės valdžios ir kitus renkamuosius valstybinius organus, taip pat dalyvauti referendumuose (plebiscituose).

(Atrodo šis nuostatas taikomas, "užsieniečiams" atkeliavusiems po 1940 m. Mūsų, išeivijos, neliečia. Todėl viso turinio nespausdiname. Red.)

III. Užsieniečių atvykimas į Lietuvos Respubliką ir išvykimas iš Lietuvos Respublikos

25 straipsnis. Užsieniečiai gali atvykti į Lietuvos Respubliką tik gavę Lietuvos Respublikos kompetetingų organų vizą, leidimą ar kitą juos atitinkantį dokumentą.

26 straipsnis. Vizą atvykti į Lietuvos Respubliką išduoda Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulatai užsienyje arba kiti įstatymų numatyti Lietuvos Respublikos organai.

27 straipsnis. Užsieniečiui gali būti neleista atvykti į Lietuvos Respubliką jeigu:

- 1) jis yra padaręs nusikaltimų žmogiškumui ar vykdė genocidą;
- 2) jo atvykimas kelia grėsmę valstybės saugumo interesams, viešajai tvarkai, gyventojų sveikatai ir dorovei;
- 3) jis per pastaruosius penkerius metus yra padaręs sunkų tyčinį nusikaltimą;
- 4) paduodamas prašymą atvykti, pateikė apie save melagingas žinias;
- 5) kitais Lietuvos Respublikos įstatymų atvejais.

28 straipsnis. Leidimą užsieniečiui gyventi Lietuvos Respublikoje išduoda Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

29 straipsnis. Užsieniečiai, esantys Lietuvos Respublikoje, keisdami savo nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikos teritorijoje,

privalo apie tai nustatyta tvarka pranešti Vidaus reikalų ministerijai.

30 straipsnis. Leidimas užsieniečiui atvykti nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką gali būti išduodamas tik šio įstatymo 6 straipsnio antroje dalyje numatytais atvejais.

31 straipsnis. Užsieniečiai, išvykdami iš Lietuvos Respublikos, privalo pateikti pasą ar kitą jį atitinkantį dokumentą.

Nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje užsieniečiai, išvykdami iš Lietuvos Respublikos, turi pateikti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų tarnyboms pasus ar kitokius juos atitinkančius dokumentus ir gauti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos leidimą išvykti.

32 straipsnis. Užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos neleidžiama šio įstatymo 20 straipsnyje nurodytais atvejais.

Sprendimą neleisti užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos priima vidaus reikalų ministerija.

33 straipsnis. Lietuvos Respublikos pasienio kontrolės organai neleidžia užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos, kol jis nepateikia nustatytų dokumentų.

34 straipsnis. Šiame įstatyme nustatytos užsieniečių teisės ir laisvės gali būti ribojamos tik Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte bei Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte numatytais pagrindais ir tik pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

35 straipsnis. Sprendimas neleisti užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos gali būti apskustas teismui.

IV. Užsieniečių atsakomybė. Ju išsiuntimas iš Lietuvos Respublikos

36 straipsnis. Užsieniečiui, pažeidusiam Lietuvos Respublikos Konstituciją, šį ar kitus Lietuvos Respublikos įstatymus, arba jeigu jo veiksmai gresia Lietuvos valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, gyventojų sveikatai ir dorovei, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija pasiūlo išvykti iš Lietuvos Respublikos.

Jeigu užsienietis atsisako išvykti iš Lietuvos Respublikos arba neišvyksta per pasiūlytą terminą, sprendimą dėl jo išsiuntimo priima Vidaus reikalų ministras.

Užsieniečiai, neteisėtai atvykę ar neteisėtai gyvenantys Lietuvos Respublikoje, gali būti išsiunčiami Vidaus reikalų ministerijos sprendimu.

Sprendimas išsiųsti užsienietį iš Lietuvos Respublikos skundžiamas pavaldumo tvarka.

37 straipsnis. Užsieniečiai, padarę Lietuvos Respublikoje nusikaltimą ar kitą teisės pažeidimą, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, jeigu ko kita nenumato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys.

V. Baigiamieji nuostatai

38 straipsnis. Šis įstatymas netaikomas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nustatytas privilegijas ir imunitetus turintiems užsienio valstybių diplomatinėms ir konsulinėms atstovybėms

ENGLISH SECTION

A SOVIET PATTERN

(Reminiscences from 1958)

By J. Tininis

I was a teacher of Latin in a high school at Joniškis, North Lithuania, when in the middle of June 1940, the Soviets occupied my country and the other Baltic States. The end of the academic year was at hand. Two and a half months would elapse before it was time to go back to school again. I and my fellow teachers left on vacation, wondering what the Soviets would do to the Lithuanian schools. It wasn't until summer's end when the fall semester began that this point was made clear.

First of all, the Lithuanian government was replaced by a communist government and the Ministry of Education became the Commissariat of Education. Next, all the private schools were nationalized. The heads of private, as well as state schools, were relieved of their positions; their places were taken by Communists or Communist sympathizers, even though the bulk of them were not properly accredited teachers. In the private schools the nuns and priests were replaced by lay teachers. Similarly, all the chaplains, i.e. instructors in religion, were removed from all the schools (Lithuania was a Catholic country, and all schools gave religious instruction). However, few lay teachers were laid off, for there were none to take their places. Lithuania had only a handful of Communists, and the Soviets lacked Communist-minded personnel. The high school curriculum was altered to exclude the teaching of Latin, Religion, Civics, French, and other subjects; they were replaced by Communist Party History, the Soviet Constitution, and the Russian language.

Each teacher was informed by a letter to teach his subjects in the Communist spirit. As Latin had been deleted from the agenda, I was assigned to teach geography. In explaining Soviet geography to my students, I was compelled to stress that the most beautiful things in nature were in the Soviet Union, that the greatest number of canals had been excavated by the Soviets, that the greatest number of fish in the lakes had been stocked by them, that the greatest acreage of forests had been planted by the Soviets, that the greatest scientists were in the Soviet Union, that the finest products of quality were manufactured solely by the Soviets, etc., etc. Of course, this was a lie, but neither I nor my colleagues were allowed to state that, since we were under constant surveillance by a so-called comsorg, i.e. an Organizer of the Communist Youth, an Agent of the Commissariat of Education. This Organizer was for the most part uneducated but a fanatical Communist. He visited the classrooms and reported deviations from the Communist Party line to the local Communist cell, which was established in every town throughout Lithuania after the coming of the

Author, scholar of Philology, Juozas Tininis. *Rašytojas, filologijos mokslininkas Juozas Tininis.*

Soviets. Deviationists were called on the carpet and required to explain their nonconformism. They were then given strict warning against further "indiscretion."

It was not long before I learned about certain teachers who had "sinned" in their schools against the order and were arrested and put to jails. This made me and my fellow teachers more cautious.

The Organizer of Youth would select a young Communist in a given school who would represent the student body at teachers' meetings. Together with the principal, he had a determining vote in all things considered at such meetings. Teachers had to be wary of such student representatives. The organizer was present at meetings as well, and he and the representative could denounce any teacher to the local cell. In such cases the denounced teacher was dropped, or arrested and held in jail without trial.

Such Organizers and representatives were assigned to supervise the teachers and their attitude in all high schools of Lithuania. The normal duties of teachers were made unbearable under such dreadful supervision.

Teachers were conscripted for other than academic duties, too. There were obligatory weekly indoctrination lectures given by Moscow lecturers in the Russian language.

Teachers were forced to become preachers of Communism and to lecture on the Soviet Constitution at public assemblies, arranged by the local Communist cell in the town of Joniškis or in the nearby villages. They were also required to help in the fields at harvest time.

In Democratic Lithuania every classroom had its form-master who would once a week give a special lecture on social behavior to his students. Under the Communist regime this form-master was ordered to accentuate Communist training, i.e. to indoctrinate his students. He also had to supervise the editing and publication of a monthly class bulletin relating school activities in the Communist spirit. Earlier, when Lithuania had been free, every classroom had a crucifix on the front wall. Now the crucifix was gone and in its place was a large portrait of Stalin. Also, every classroom had its so-called "red corner" in which stood the Soviet flag, a large red star, and pictures of Soviet "heroes": Molotov, Lenin, Voroshilov, and others. It was something of an altar which the Communist youth regarded with respect and which all other students regarded with mockery and contempt. Of course, today the portrait of Stalin has been replaced by that of Khrushchev.

The library of my high school and those of the other schools throughout Lithuania were "cleansed" of bourgeois books, including all books on religion, philosophy and other single works, even those of Dostoyevsky.

Academic standards fell in Lithuania. Formerly there had been a total of twelve preparatory years before entrance into the university. The communists cut this to ten years. A lot of time was wasted in empty Communist indoctrination, yet only a few students joined the Communist Youth; despite the frantic efforts of the organizer, they were strong in their resistance to indoctrination.

Teachers found it very trying to work in such an atmosphere, yet they bore the Communist burden as best they could although with a great hate.

At the end of the school year, in mid-June, 1941, the Soviet Secret Police began their mass arrests of teachers, intellectuals, students and businessmen throughout Lithuania. These people had been denounced by local Communist cells. Arrests usually took place at night. It wasn't long before some of my colleagues were arrested; among them, from Joniškis high school, Mr. A. Kuzavinis with all his family, Mrs. Rožanskienė with her family and some other teachers from the elementary school in town.

At that time final examinations were being held in my Joniškis high school. One day, as

examinations were in progress, two armed Russians forced their way into my classroom, arrested the girl student Miss Bišmanaitė and led her away. Next day from my own school the following students were arrested before my very eyes: Miss Aldona Švėgždaitė, Miss Genė Švėgždaitė, Mr. Leonavičius and a few others whose names I can't recall. The students were seized for political reasons and for class reasons since some of them came from well-to-do families. The arrested were taken to the railway station and loaded into cattle cars heavily guarded by Russian soldiers.

We remaining teachers hastened to settle our school affairs and quit the town for the provinces and forests. We had seen the handwriting on the wall. Several days later the arrested teachers and students were deported to Siberia. Nearly 40,000 people were seized and deported from Lithuania. Many died on the way from suffocation in cattle cars, others met their end in Siberian concentration camps. Those who survived still labor in the wilds of Siberia seventeen years later.

These deportations occurred on the eve of the German invasion. The jails at the time were loaded with political prisoners. The war prevented the Russians from deporting them to Siberia. In the mass retreat following, the Russians shot hundreds of prisoners on the spot. Many students were included in this number. One of the most bestial of these executions happened in the town of Telšiai where the victims were first tortured and dismembered, their genitals bayoneted, their tongues cut out. Similar executions took place in a small Lithuanian town Pravieniškės, too. Also the former chaplain of my Joniškis high school, Rev. Rocevičius, was seized by the Russians, led away into the fields and shot on the spot.

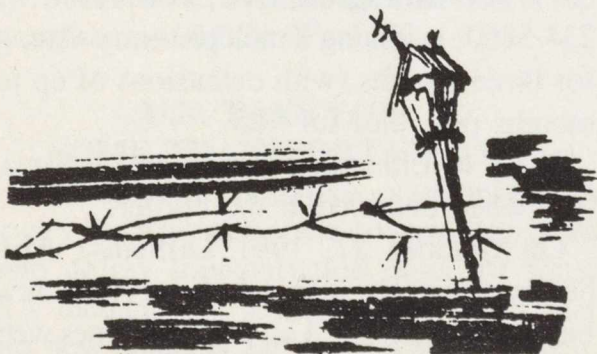
With the German occupation, the remaining teachers withdrew from their hiding places and returned to their homes. However, three years later, in the summer of 1944, the Russians reinvaded Lithuania and later started to annihilate my people by mass deportations and by genocide. Not wanting to risk Siberian deportation, I fled to Germany, then came to the United States of America.

The very same catastrophe happened to the inhabitants of Latvia and Estonia. I feel fortunate today in living in free America, but at the same time I feel a great sorrow for my persecuted countrymen behind the Iron Curtain.

I have no doubt, whatever, that if the Soviets were to occupy this country (God save us from this), the very same conditions would be imposed upon the schools of the U.S.A.

1958

* * * * *

Active Baltic Council of Western New York

BACOWNY at Republican Convention in Buffalo, N.Y. From the left: Sen. Dole, Dr. Kirss (Estonian), Sen. D'Amato, Dr. A. Musteikis (Lithuanian) and Congressman Paxton.
BACOWNY Respublikonų Saskrydyje, Buffalo, N.Y. Iš k.: sen. Dole, dr. Kirss (estas), sen. D'Amato, dr. A. Musteikis (lietuvis) ir kongresmanas Paxton.

Foto J. Slavenas

Baltic Council of Western New York (BACOWNY) carried out an active and successful information campaign during the two weeks following the August 19 coup attempt and leading to Baltic Independence.

In celebration of the Independence Declaration, the Council sponsored a champagne reception and a press conference for Buffalo area media. The event was reported on all three channels and interviews were aired on several radio stations. The **Buffalo News** published a photograph and an article on the first page. In addition, the **News** also published a series of "human interest" stories. The reception took place at the residence of Latvian Council member Valdemars Innus, University of Buffalo vice-president. Throughout the entire period, radio and television reporters were briefed by council members and conducted numerous interviews with Valdemars Innus and professor Julius Slavenas. Slavenas and Innus had just returned from the Baltics several days before the Coup. Two Council members were in the Baltics during the Coup: Professors Antanas Musteikis and Juris Neimanis. Neimanis is economic advisor at the University of Riga. Musteikis will teach at the Vytautas Magnus University in Kaunas in the spring semester.

Mr. Innus was instrumental in founding an exchange program between the University of Buffalo's School of Management and the University of Riga. Another exchange program is planned with the Riga Academy of Art. Plans are made to expand the exchange program to include Estonian and Lithuanian universities.

The Council was formed in the aftermath of the January 1991 massacres in Vilnius and Riga. During the six months of its existence, the Council coordinated letter writing campaigns, issued press releases, and established contacts with the media, congressmen and senators. In the future it plans to penetrate the business community.

On June 15, 1991, the Council sponsored Ecumenical Services in commemoration of the 50th anniversary of the June 14 deportations. Services were held at Lutheran Trinity Church by clergy from all three nationalities: Father Jonas Staskus from Toronto represented the Lithuanians, Archbishop Udo Pedersoo the Estonians and Rev. Gaide the Latvians.

The next event is a town meeting scheduled for Oct. 26, with Senator D'Amato as guest of honor and Linas Kojelis as the main speaker. Mr. Kojelis, who served on President Reagan's staff, is presently president and co-founder of the U.S. Baltic Foundation. The theme of the town meeting will be "The U.S. and Baltic Reconstruction."

The Council consists of a Board and three co-chairs. Valdemars Kirss represents Estonians, Andris Borkmanis the Latvians and Antanas Musteikis the Lithuanians. Andris Borkmanis acts as the president for this year. The other Lithuanian members are professors: Julius Slavenas, Grazina Slavenas and Jurgis Karuza. The Council works in close cooperation with JBANKS and was utilizing Baltic hot lines for information.

HUMANITARIAN AIRLIFT SERVICE TO BALTICS AND U.S.S.R.

From November 1, 1991, through March 31, 1992, the U.S. Postal Service will provide airlift service for parcel post mailed by persons in the United States to individuals or families in Estonia, Latvia, Lithuania, and the Union of Soviet Socialist Republics (U.S.S.R.). The Postal Service is offering this service to help persons in the United States send humanitarian aid to individuals and families in these countries through a means that is faster than regular surface mail, at a cost lower than airmail service.

These parcels receive surface transportation to the U.S. dispatching exchange office for transport by air to the destination country. Air-mail parcels receive priority over airlift parcels in dispatch.

To obtain airlift services the following conditions apply:

1. Address parcels to a specific individual or family at a postal address in one of the four countries listed above and show the return address of the sender.
2. Endorse the parcel boldly **HUMANITARIAN AIRLIFT, in red, on the address side.**
3. No special services, including insurance, are available.
4. Pay postage at the surface international parcel post rate plus an airlift surcharge of \$1 per pound. A rate chart for surface, airlift, and airmail follows. The maximum weight for a parcel is **22 pounds.**

a. Follow all mailing conditions in the Individual Country Listings of the International Mail Manual (IMM) for Estonia, Latvia, or Lithuania, as appropriate, written in English. Do not address mail "via" a third country.

b. The **country-specific prohibitions and restrictions of the Soviet Union no longer pertain to mail** to Estonia, Latvia, or Lithuania. Because none of these countries has provided a country-specific list of items prohibited or restricted entry, mailers must assume responsibility for the items they mail. Complete customs declarations in English with an interline translation in French or the language used in the country of destination.

The international parcel post rates for Estonia, Latvia, Lithuania, and the Union of Soviet Socialist Republics are:

Weight
not over

(lbs.)	Surface	Airlift	Airmail
1	\$6.55	\$7.55	\$12.30
2	6.55	8.55	19.30
3	8.65	11.65	26.30
4	10.75	14.75	33.30
5	12.85	17.85	40.30
10	23.35	33.35	70.30
15	33.85	48.85	100.30
20	44.35	64.35	130.30
22	48.55	70.55	142.30

Marketing and Customer Service Group/
International Business Department

THE BALTICS: FOCUSSING ON THE FUTURE

Now that over 50 countries including the U.S. and the Soviet Union have recognized the Baltic states, our agenda must be refocused. Some resolutions in Congress need to be amended to exclude recognition, but there are still 17 Resolutions in the U.S. Senate concerning the Baltics, and 24 in the House of Representatives, which shows we do have the support of our congressional leaders.

The Baltic States have the same problems as other Eastern European nations. Transition to free market economies, creating and maintaining democratic institutions, and environmental cleanup are what the Baltics will be facing in the future.

With that in mind, we must maintain a **Focus on the Future** primarily by maintaining the Baltic States as a part of Eastern Europe. We can no longer allow the Baltics to be singled out as "Breakaway Republics" (of the U.S.S.R.).

Instead, the independent Baltic States would benefit most by being included in such programs as S.E.E.D. (Support for Eastern European Democracies.) This program is part of the Foreign Aid Bill which would give direct assistance to Eastern European countries. Direct Assistance is the only measure acceptable at this time, since it is now clear no Baltic Aid should be distributed through the Soviet Union.

Through the Senate Foreign Aid Bill, the Baltic States are eligible to be included in programs such as S.E.E.D., but the House Foreign Aid Bill has no such eligibility provision.

Our highest priority now is to get the House to amend its Foreign Aid Bill to include the Baltic States.

There are other issues concerning the Baltic States which will require our continued lobbying and activism here in the United States.

Let's not forget, now more than ever, the three Baltic States need our support. As citizens, there are so many ways to help; suggestions, volunteerism, and activism.

Dalita B. Trotman
Associate Director

So. California Lithuanian Action Center

New Lithuanian stamps to commemorate the very first Lithuanian stamps in 1918.

U.S. — BALTIC FOUNDATION ESTABLISHES BALTIC MUNICIPAL INSTITUTE

Washington, D.C. The Baltic Municipal Institute (BMI) will serve as the municipal technical assistance arm of the U.S. — Baltic Foundation. "It will provide much needed technical assistance in all areas of municipal governance to the Baltic republics of Estonia, Latvia, and Lithuania," said Linas Kojelis, USBF President. "Most important," Kojelis continued, "BMI will promote meaningful linkages between U.S. municipal officials and public policy experts and their counterparts in the Baltics."

To assist BMI in its organizational planning and project implementation, a Board of Advisors made up of a diverse group of local elected officials, state municipal league officials, public policy experts and practitioners in the field of Urban Affairs has been set up. The Board includes such persons as: **Mayor William Hudnut III** (Indianapolis, IN), **Mr. Remigijus Balciunas**, **Dr. Roger Caves** (San Diego State Univ.), **Councilman Hal Conklin** (Santa Barbara, CA), **Councilman John G. Curran** (Rochester, N.Y.), **Mayor Joseph S. Daddona** (Allentown, PA), **Mr. Lace Futch** (Atlanta, GA), **Mayor Jonathan Howes** (Chapel Hill, N.C.), **Ms. Mary A. Knasas**, **Assistant Secretary Anna Kondratas** (HUD), **Mr. Mark Mazz** (Architect), **Mr. Marvin McGraw** (Urban Affairs Consultant), **Councilwoman Joan A. Newth** (Mesa, AZ), **Assistant Secretary Russell K. Paul** (HUD), **Mr. Valdis Pavlovskis**, **Councilwoman Elaine Pfalzgraf** (Cedar Falls, IA), **Ms. Laima Rastikis** (Kettering, Ohio), **Dr. Steve Savas**, **Ph.D.** (City College of New York), **City Director Lottie Shackelford** (Little Rock, AK), **Mayor Frank Sherril** (Social Circle, GA), **Mr. Juhan Simonson**, **Alderman Peter Solinger** (Rochester, MN) and **Town Administrator Burton Stallwood** (Lincoln, R.I.).

"Plans are currently underway to establish BMI offices in Tallinn, Estonia, Riga, Latvia, and Vilnius, Lithuania," stated Mr. Linas Kojelis, the USBF president. Mr. Kojelis is now in the Baltics to open the first office in Vilnius, Lithuania.

October 2, 1991

VISAS TO LITHUANIA

The Lithuanian Embassy, **2622 — 16th St. N. W., Washington, D.C. 20009**, tel.: (202) 234-5860, is issuing a multiple-entry visa, good for three months (with extensions of up to six months possible) for \$25.

Visas to Lithuania, Latvia and Estonia are free when obtained at the border.

On October 27, 1991 Lufthansa Airlines began regularly scheduled service between Frankfurt and Riga, Latvia, three times weekly.

Catholic Lithuania Update — Summer 1991

A RECORD \$4,000,000 IN MEDICAL AID IN SIX MONTHS

With the support of individual donors, the help of corporate donors and charitable organizations like the Catholic Medical Mission Board, project HOPE and AmeriCares, **Lithuanian Catholic Religious Aid** has sent CARITAS of Lithuania \$4 million dollars worth of medicines, vaccines and hospital equipment just since January. Working with CARITAS, a Catholic organization with impeccable credentials, insures timely and fair distribution of help to those who need it most.

The main CARITAS dispensary in Kaunas, daily serves between 100 and 180 of the most needy patients who present physician's prescriptions. Medical assistance and other aid we are able to solicit from generous corporate donors because of your support is also distributed through the six dioceses of Lithuania to indigent patients or shared with hospitals.

THE FIRST QUALITY VACCINATIONS IN CITY HISTORY

A gift of vaccines from Merck Sharp and Dohme through Catholic Medical Mission Board and LCRA enabled a large segment of children and child-bearing age women to be inoculated against measles and rubella. In a thank-you letter received from the Alytus Central Hospital, Chief of Medical Staff Dr. Juozas Yakutis writes: *"Your assistance cannot be measured in terms of dollars because this is such real help to our children. This is the first time in the history of the city of Alytus and its neighboring areas that children can be inoculated from measles and rubella with a high quality vaccine."*

Dr. Vytautas Bakasynas, the head of the newly established Immunization Center in Lithuania had the following to say: *"Up until now, we received our vaccines from the Soviet Union and their quality was not up to international standards. We received 127,000 vaccines against diphtheria, pertussis and tetanus (DPT). This is enough to immunize all children three years of age in Lithuania."*

As for the measles and rubella vaccine, Dr. Bakasynas said: *"Up until now, neither in Lithuania nor in the Soviet Union were pregnant women inoculated from this disease. As a result of the generosity of Western groups such as Lithuanian Catholic Religious Aid we were able to immunize women of child-bearing age. We would not have been able to do this if we had not received this charitable contribution from the West, because this vaccine is only manufactured in the West."*

U.S. PAYS FOR SOME TRANSPORTATION

A Presidential initiative announced in February has provided some government funds to help defray transportation costs for some LCRA medical aid to Lithuania. Every day brings new contacts and leads which can help

THE U.S. — BALTIC FOUNDATION RECEIVES \$50,000 GRANT FROM THE LYNDE AND HARRY BRADLEY FOUNDATION INC.

Washington, D.C. Linas Kojelis, President of the U.S. — Baltic Foundation (USBF) announced receipt of a generous grant of \$50,000 from the Lynde and Harry Bradley Foundation of Milwaukee, Wisconsin. The grant will support the Foundation's general operations.

The Bradley Foundation approved the grant in late April. Upon learning of the award, Mr. Kojelis stated, "The Foundation is overjoyed with this tremendous grant. It will be used effectively to support our many programs that are critically important to the development of flourishing democracies and market oriented societies in the newly independent Baltic states."

The Bradley Foundation was incorporated in 1942 in Wisconsin as the Allen Bradley Foundation. The Foundation provides national support for research and education in public policy and activities that investigate the institutions which form free societies.

USBF is a 501(c) (3), non-profit foundation established to develop and implement programs in local democracy, business and management, public health, the environment, journalism, and English language in Estonia, Latvia, and Lithuania.

October 2, 1991

Lithuania to take its rightful place among the developed countries of the world. LCRA is proud of having been able to assist Lithuania in improving its health care delivery system in a very real and positive way. We could not have done this without your support.

CARITAS DIAGNOSTIC CLINIC DUE

The CARITAS diagnostic center is scheduled to open in Kaunas, August 15th. There, the poor and needy of Lithuania will be able to obtain expert medical diagnosis from dedicated personnel who have chosen to work for a Christian institution. The equipment sent by LCRA and the Knights of Lithuania will serve as the backbone of the center. Generous contributions of equipment were made by Memorial Sloane-Kettering Hospital, Lutheran Medical Center, Amsterdam Memorial Hospital, World Medical Relief and Providence Hospital.

NEW FAMILIES FOR CHILDREN

There are more than 6000 orphans and foundlings in Lithuania today, a legacy of fifty years of Soviet rule. To cope with the problem, CARITAS is establishing a chain of children's villages. Each village consists of a number of "families", made up of 6-10 children, with a "mother". The children attend local schools and churches, and every effort is made to rear them in a family atmosphere. The first such "family" has been established in Marijampole, under auspices of CARITAS. A donation of \$100 will support one child for a year. There is currently **no mechanism for international adoption.**

*Lithuanian Catholic Religious Aid
351 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207*

KASTEN RECEIVES LEADERSHIP AWARD FROM LOCAL BALTICS GROUP

Milwaukee. U.S. Senator Bob Kasten, R-Wis., ranking Republican on the Senate Appropriations Foreign Operations Subcommittee, Sunday received a special award by the Baltic-American Council for "his leadership in the cause of freedom for the Baltic States."

"I am pleased and honored to receive this award. Over the last few years, I have been doing all I can to advance the cause of Baltic freedom. But my efforts pale in comparison with the incredible day-to-day courage of the peoples of Estonia, Latvia, and Lithuania over the past fifty years of Soviet occupation," said Kasten.

During the event, Kasten pledged to push for U.S. Senate approval of most-favored nation (MFN) trading status for the newly-formed Baltic republics.

"We are learning from the German reunification experience that it's hard to restore freedom to an economy crippled by Communism. But I will do all I can to ensure that America provides help for the transition to democracy and private enterprise," said Kasten.

In a keynote address today, Kasten also praised Wisconsinites of Baltic origin for "keeping faith with your ethnic heritage."

"You never lost faith that someday, the three Baltic republics would experience a new birth of freedom," said Kasten in his remarks.

In September, when the Baltic states regained their independence from the Soviet Union, Kasten succeeded in securing \$12 million in emergency funding for the Baltic states. He also secured \$30 million to fund three new U.S. consulates in the Baltic states in an FY '92 spending bill for the Departments of Commerce, State and Justice, passed by the full U.S. Senate last week.

"This is just the beginning of many cooperative efforts between our country and the independent Baltic states," said Kasten, who is also the chief U.S. Senate sponsor of the 'Baltic Freedom Day.'

"There are challenges ahead. But there is no doubt that we Americans — together with our Estonian, Latvian, and Lithuanian friends — will be equal to the challenges," said Kasten. "Our answer to these challenges is the same answer that destroyed the Communist empire."

"Our answer is freedom. We will overcome the challenges facing us with the God-given strength of free men and women. With faith — with hope — and with hard work, we cannot fail," said Kasten.

October 6, 1991

JEW IN LITHUANIA

Already in 1389 Vytautas the Great, one of the most outstanding Lithuanian rulers, issued the first charter of privileges for Jewish communities. At the time of Lithuania's union with Poland in 1569 there were about 120,000 Jews in the Grand Principality of Lithuania. In general, relations between Jews and Lithuanians were friendly. Jews were willing to associate with Lithuanians but they did not show any interest in assimilation or integration.

Jews were the largest minority in Lithuania. Their numbers increased to almost 160,000 and they comprised 7.6% of the population. They had outstanding rabbinical seminaries in Lithuania and Elijah Ben Solomon Zalman (1720-1797), a resident of Vilnius, became one of the greatest spiritual and intellectual leaders of Jewry.

A Jewish publication **Encyclopedia Judaica** gives us very valuable information about the situation of Jews in Lithuania: "Lithuania had become a prominent center for rabbinical studies by the beginning of the 17th century." (1971, Vol. 16, p. 140).

"At the beginning of the 20th century Vilna (Vilnius) became the center of the Zionist movement in Russia, and saw the rise of a flourishing Hebrew and Yiddish literature." (Vol. 16, p. 147).

"An important cultural factor in Lithuania from the close of the 18th century was the Hebrew press." (Vol. 11, p. 369).

"On the admission of Lithuania into the League of Nations the Lithuanian Government, in May 1922, signed a declaration that Lithuania would fulfill all obligations regarding her national minorities as formulated in newly established states. On Aug. 1, 1922, the Lithuanian Constituent Assembly accepted the constitution which assured national rights to the larger minorities in the country." (1971, Vol. 11, p. 377).

"There was Jewish representation in parliamentary committee, and in presidium, and Jews played their part in drawing up the basic citizenship laws of the young Lithuanian state. Their main task, however, was to safeguard the interest of Jewish national minority." (Vol. 11, p. 382).

Jews in Lithuania had a cultural autonomy. "During the 19th century large yeshivot (schools of Jewish traditions and theology) were established in Telšiai, Slobodka, (near Kaunas) and other townlets." (Vol. 11, p. 367). The Jewish school of Telšiai was so prominent that it was transferred to Cleveland, Ohio, in the United States.

"The yeshivot of Lithuania attracted young men throughout Russia. They trained rabbis and religious workers for Jewish communities

A group of Lithuanian Jews at the Museum of Culture in Kaunas, before World War II.

Lietuvos žydų grupė nepriklausomybės laikais, Kaune prie muziejaus.

Photo from "Lithuania's Jews and the Holocaust"

all over the world... Over the last century, the rabbis of Lithuania became known throughout the Jewish world." (Vol. 11, p. 368).

"The Jewish educational system in Lithuania was one of the greatest accomplishments of the Jewish national movement. In 1935 it controlled approximately 200 institutions with 18,000 pupils and 635 teachers. In no other country of Diaspora was Hebrew so widely spoken and taught as in Lithuania; 70 percent of the Jewish children attended schools where Hebrew was taught, whereas only 17 percent were in Yiddish schools and 13 percent in general schools. According to the Lithuanian Statistical Yearbook for 1937, 157,527 Jews, or 98 percent of the Jewish population of the country, indicated their adherence to the Jewish nationality group." (Encyclopedia of Zionism, 1971, Vol. 2, p. 726).

"Vilna (Vilnius) became a transit center and asylum for Jewish refugees from the vicinity during World War I." (Enc. Jud. Vol. 16, p. 147).

"The establishment of an independent Lithuanian Republic (1918) opened a new chapter in the history of Lithuanian Jewry in which Zionist movement played a dominant part... The Lithuanian Government established a Ministry for Jewish Affairs... Jewish economic life was rebuilt, and cultural life was developed on Jewish national lines... In 1918 three Zionists joined the first Cabinet of the Lithuanian Republic: Dr. Jacob Vigodsky, as minister of Jewish Affairs; Dr. Shimshon Rosenbaum, as Deputy Minister for Foreign Affairs; and Dr. Nahman Rachmilevitz, as Deputy Minister for Trade and Industry. When the Lithuanian Government moved its seat to Kaunas, Dr. Max Soloveitchik replaced (1919) Dr. Vigodsky as Minister for Jewish Affairs." (Encyclopedia of Zionism, Vol. 2, p. 725-726).

FRIENDS OF HEBREW UNIVERSITY RE-ESTABLISHED IN VILNIUS AFTER INTERRUPTION OF 50 YEARS

Jerusalem. After an interruption of 50 years, a Friends of the Hebrew University of Jerusalem Vilnius chapter again exists in Vilnius, Lithuania.

Chairman of the re-established group is Prof. Meyer Schub, chairman of the Department of Jewish Studies at Vilnius University. Members include a number of academics from the university and members of the Jewish community of Vilnius.

The group plans to establish scientific contacts between scholars in Vilnius and the Hebrew University and to facilitate the exchange of students between Lithuania and Jerusalem.

An organization of Friends of the Hebrew University was established in Vilnius even before the official opening of the university in Jerusalem in 1925. The organization played an important role in coordinating the transfer of a large number of books from Lithuania to the Jewish National and University Library in Jerusalem, particularly the Judaic collections of Josef Chazanovich and Matityahu Strashun. The Friends group ceased to function in 1940, when World War II came to Baltic states.

Vilnius, once known as the "Jerusalem" of Eastern Europe, played an important role in Jewish scholarship and in the revival of modern Hebrew language and culture.

The Hebrew University is hopeful that the revival of the Friends of the Hebrew University in Vilnius will be the harbinger of similar groups being established in cities throughout the Soviet Union.

*The Hebrew University Of Jerusalem
Sept 11, 1991*

Jewish author Israel Cohen, in his book **Vilna** (Vilnius) (p.474-475), states about the situation in 1940 after Vilnius was returned to Lithuania: "The attitude of the Lithuanian government itself, however, was one of gratifying tolerance. It issued a manifesto in Yiddish to the Jews of Vilna (Vilnius), guaranteeing them equality of rights. It approved the appointment of a Jewish vice-mayor. It permitted "Wilnaer Tageblatt" and two other Jewish papers to resume publication. Four streets in the city were renamed in honor of the popular Jewish writers, Mendele Mocher Serofim, Perez, Dick and the distinguished Jewish communal worker Dr. Shabad. The Lithuanian minister in Moscow was instructed to secure the assent of the Soviet authorities for repatriation of a number of prominent Jews of Vilna (Vilnius) who had been deported to Russia."

The same author also asserts: "Under the rule of Lithuania the people breathed more freely and the Jews enjoyed a feeling of comparative relief they had not known before."

*From "Lithuania's Jews and the Holocaust"
by Dr. J. Prunskis
1979*

OFFICE OF SPECIAL INVESTIGATIONS CREATED IN LITHUANIA TO EXAMINE WAR CRIMES

(New York, October 25, 1991. LIC) The Presidium of the Lithuanian Supreme Council adopted a binding resolution Wednesday to create an Office of Special Investigations (OSI) for investigating crimes against humanity in Lithuania, reports the New York-based Lithuanian Information Center.

The Lithuanian OSI, under the jurisdiction of the Procurator General, will cooperate with analogous agencies in other countries by sharing information and facilitating their investigative work in the republic. According to unconfirmed reports, the Lithuanian OSI, unlike its Western counterparts, will not limit itself to crimes committed during three years of Nazi occupation in Lithuania, but may also investigate war crimes during fifty years of Soviet occupation.

An estimated 600,000 Lithuanians were summarily deported to Siberia or tried under Stalin. Of those, 473,000 were executed or died of starvation and exposure to the cold. Since 1988, more than 176,000 people, of whom only a third are still alive, have been rehabilitated as part of the ongoing government program to do justice to the innocent who were illegally sentenced on trumped up charges and reviled by Soviet courts.

By far the most definitive step taken by the Lithuanian government thus far to disprove allegations of large-scale exonerations of Nazi war criminals, this latest decision comes on the heels of an agreement signed last Friday between the Lithuanian Procurator General and the Australian Attorney General's Office of Special Investigations.

The "Agreement on mutual legal assistance and cooperation in prosecution of war criminals" provides for the Lithuanian procurator's assistance in the "pursuit, investigation and prosecution of persons now citizens of Australia who are suspected of having committed war crimes or crimes against humanity in the period from September 1, 1939 to May 1945."

The Lithuanian government has also offered to cooperate with the Israeli parliament and the U.S. Office of Special Investigations in this matter to eliminate any doubt about the legality and propriety of the rehabilitation process in Lithuania. The Lithuanian leadership has steadfastly pleaded not guilty to charges of rehabilitating Nazi war criminals. President Vytautas Landsbergis and other high-ranking Lithuanian officials have criticized *The New York Times* and other Western media for inaccurate reporting of the controversy.

* * *

AGREEMENT FOR CO-OPERATION AND ASSISTANCE BETWEEN THE SPECIAL INVESTIGATIONS UNIT OF THE AUSTRALIAN ATTORNEY-GENERAL'S DEPARTMENT AND THE PROCURATOR'S OFFICE IN LITHUANIA CONCERNING CO-OPERATION IN THE PURSUIT OF WAR CRIMINALS

The Special Investigations Unit of the

Australian Attorney-General's Department and the Procurator's Office of Lithuania desire, in spirit of co-operation and mutual interest to facilitate the pursuit, investigation and prosecution of persons now citizens or residents of Australia who are suspected of having committed War Crimes or Crimes Against Humanity ("war crimes") in the period 1 September 1939 to May 1945. To that end the parties have reached the following agreement:

1. To the full extent allowed by their respective laws, the Procurator's Office of Lithuania has agreed to assist the Special Investigations Unit in the investigation and prosecution of persons suspected of having committed war crimes.

2. To that end the Procurator's Office of Lithuania agrees to:

(a) co-operate in identifying relevant archival resources and specific material which may be relevant to an investigation;

(b) furnish materials, archival documents, names of suspects and relevant information relating to suspects;

(c) insofar as Lithuanian laws permit to take evidence in Lithuania if so requested and to the extent feasible, in accordance with Australia's rules of evidence and;

(d) facilitate the interview of witnesses and if necessary the travel of witnesses, experts and specialist to Australia and Lithuania.

3. The parties mutually agree that, where requested by either party communication and the passing of information will be on a confidential basis and through the diplomatic channel. The request for confidentiality will be reviewed, if necessary, for the purpose of criminal proceedings.

4. In accordance with established practices the Procurator's Office of Lithuania agrees to provide legal assistance to the Special Investigations Unit of Australia in its investigations and any expenses relating to overseas travel in that regard will be the responsibility of Australia.

5. The parties will jointly arrange for maintenance of acceptable procedures for the making of, and response to, requests and where necessary, hold consultations for the purpose of facilitating the operation of this Agreement, including assisting meetings between other Australian or Lithuanian authorities where either party's law or administrative arrangements so require.

6. This agreement may be amended at any time, in writing, as mutually arranged by the parties.

7. This Agreement will come in to effect on the date of signature. Either party may terminate this Agreement by 6 months notice in writing to the other party.

Signed at Vilnius on the 18th of October, 1991

*Special Investigation Unit
of the Australian Attorney-
General's Department
Director*

*(signature)
G. T. Blewitt*

*General Procurator
of Lithuania
(signature)
A. Paulauskas*

LITHUANIA NEEDS YOUR HELP!

All of a sudden Lithuania is again a politically independent country. Now she is undergoing the difficult process of economic reconstruction and development. At this stage Lithuania is in great need of obtaining knowledge of what to do and how to do it better. Lithuania can best be helped by those who have empathy with her situation, particularly the Lithuanians living abroad.

Dr. James Yackel, the Chancellor of Purdue University Calumet, understands this and wishes to help Lithuania by creating a list of Lithuanian specialists in business, economics and public administration who would like to assist Lithuania by sharing their expertise with her. These people would be invited to participate in specific projects in Lithuania.

If you are experienced in business, economics, or public administration, and would like to participate in practical assistance projects in Lithuania, please write or call:

**Dr. Feliksas Palubinskas, Head
Management Department
Purdue University Calumet
HAMMOND, IN 46323**

Telephone (219) 989-2607
(219) 989-2388
— — — — —

MAIL NOW GOES DIRECTLY TO BALTICS

Washington, DC (Oct. 8, 1991) — Better mail service is on the way for three newly independent Baltic States.

Previously, all air mail destined for Estonia, Latvia and Lithuania was routed to Moscow, USSR, which then rerouted the mail. But now all air mail will leave the United States and be forwarded to the capital cities in Tallinn, Estonia; Riga, Latvia; and Vilnius, Lithuania.

Mail destined for the three Republics should use the name of the country they are mailing to: **ESTONIA, LATVIA or LITHUANIA** (all in **capitals**), in the last line of the address, and references to the Soviet Union or USSR should be **discontinued**.

Additionally, all surface mail for the Baltic countries which formerly went to Leningrad, USSR, is being sent to Riga, Latvia. The Latvian postal service is reforwarding the mail directly to Estonia and Lithuania. Addressing is the same for surface as air mail.

* * * * *

LITHUANIA GETS PHONE CONNECTION

Lithuania obtained its own telephone satellite connection between Vilnius and Oslo, Norway. The direct link is Lithuania's first outside the Soviet phone network. Lithuania has 15 international phone lines through Moscow. The new system connects Lithuania to Norway's system with 4,000 international lines, and offers data communications.

*The Wall Street Journal
October 11, 1991*

LIETUVOS ĮSTATYMAS (tęsinys iš 15 psl.)

vadovams bei darbuotojams ir jiems prilygintiems asmenims.

39 straipsnis. Jeigu tarptautinėje sutartyje, kurioje dalyvauja Lietuvos Respublika, nustatytos kitokios taisyklės negu šiame įstatyme, taikomos tarptautinės sutarties taisyklės.

*Lietuvos Respublikos
Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas
V. Landsbergis
Vilnius, 1991 m. rugsėjo 4 d.
Nr. I-1750
(Lietuvos aidas 1991.09.19)

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJI TARYBA 1991.10.08 — Nr. 420-1989 Vilnius

*Gerbiamas A. Vilucki,
atsakydami į mums perduotą pareiškimą dėl
Lietuvos pilietybės atstatymo, paaiškiname, kad
pagal pilietybės įstatymą Jums yra išsaugota
teisė į Lietuvos pilietybę, tačiau norint
realizuoti šią teisę būtina persikelti nuolat
gyventi į Lietuvą. (Priedame, Aukščiausios
Tarybos 1990 m. lapkričio 15 d. nutarimo
kopiją).*

*Kartu primename, kad asmuo, įgijęs Lietuvos
Respublikos pilietybę, praranda kitos valstybės
pilietybę. Anksčiau turėtą pilietybę galima
išsaugoti tik tuomet, kai Lietuvos pilietybė
suteikiama išimties tvarka už nuopelnus
Lietuvos Respublikai, aktyvų dalyvavimą jos
ekonominėje ir socialinėje raidoje.*

*Su pagarba
V. Sinkevičius
Juridinio skyriaus vedėjo pavaduotojas*

*Juridinio skyriaus atsakymas A. Viluckiui,
gyvenančiam Vokietijoje. Žemiau dedame prie
laiško pridėtą Aukšč. Tarybos nutarimo kopiją,
kurioje aiškiau nusakyta mūsų, išeivijos
lietuvų, teisės Lietuvoje. Red.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOS TARYBOS NUTARIMAS

Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo
7, 22, 27 straipsnių taikymo tvarkos.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba
nutaria:

1. Išaiškinti, kad pagal Lietuvos Respublikos
pilietybės įstatymo **7 straipsnį** Lietuvos
Respublikos pilietybė išimties tvarka paprastai
gali būti suteikta tik **asmenims, turintiems
nuopelnų Lietuvos Respublikai, aktyviai
prisidedantiems prie jos ekonominės ir socia-
linės pažangos (mūsų pabraukta, red.)** ir jeigu
pilietybei suteikti nėra kliūčių, numatytų
Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 15
straipsnio antroje dalyje.

2. Išaiškinti, kad pagal Lietuvos Respublikos
pilietybės įstatymo 22 straipsnio pirmąją dalį
teisė į Lietuvos pilietybę išsaugoma **iškeldin-
tiems ar pasitraukusiems iš Lietuvos teritori-
jos nuo 1940 asmenims, buvusiems 1919-
1940 metais nuolatiniais Lietuvos gyvento-
jais, taip pat jų vaikams ir vaikaičiams.**
(Mūsų pabr. Red.).

3. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos
pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytiems
asmenims, kuriems išsaugoma teisė į pilietybę,
Lietuvos pilietybės pripažįstama Lietuvos
Respublikos Aukščiausios Tarybos Prezidiumo
nutarimu šiems asmenims prašant raštu ir jeigu

pilietybei pripažinti nėra kliūčių, numatytų
Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 15
straipsnio antroje dalyje, ir tik tada, kai šie
asmenys persikelia nuolat gyventi į Lietuvos
Respubliką. Šiems asmenims pilietybė
pripažįstama netaikant Lietuvos Respublikos
pilietybės įstatymo 15 straipsnio pirmoje daly-
je numatytų pilietybės suteikimo sąlygų.

4. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo
22 straipsnyje nurodytieji asmenys, kurie yra
užsienio valstybių piliečiai arba asmenys be
pilietybės, įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę
patvirtinančius dokumentus tik persikėle nuolat
gyventi į Lietuvos Respubliką ir atidavę
užsienio valstybės ar asmens be pilietybės
statusą ir tapatybę patvirtinantį dokumentą
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
tarnyboms.

5. Išaiškinti, kad pagal Lietuvos Respublikos
įstatymo 27 straipsnio trečiąją dalį, prašymai
suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę ar ją
grąžinti, taip pat teikimai atimti Lietuvos
Respublikos pilietybę paduodami Lietuvos
Respublikos Aukščiausios Tarybos Prezidiumui
per rajono miesto savivaldybės tarybą arba jos
pavedimu — per rajono, miesto savivaldybės
tarybą.

6. Asmenims, kuriems Lietuvos Respublikos
pilietybė suteikta pagal Lietuvos Respublikos
pilietybės įstatymo 7 straipsnį, taip pat
asmenims, nurodytiems Lietuvos Respublikos
pilietybės įstatymo 22 straipsnyje, pilietybę pat-
virtinantys dokumentai išduodami įstatymų
nurodyta bendra tvarka.

*Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios
Tarybos Pirmininko pavaduotojas*

*K. Motieka
Vilnius, 1990 m. lapkričio 15 d.
Nr. I-789*

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti **STEREO — VIDEO — RADIO — FOTO APARATUS**, tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.

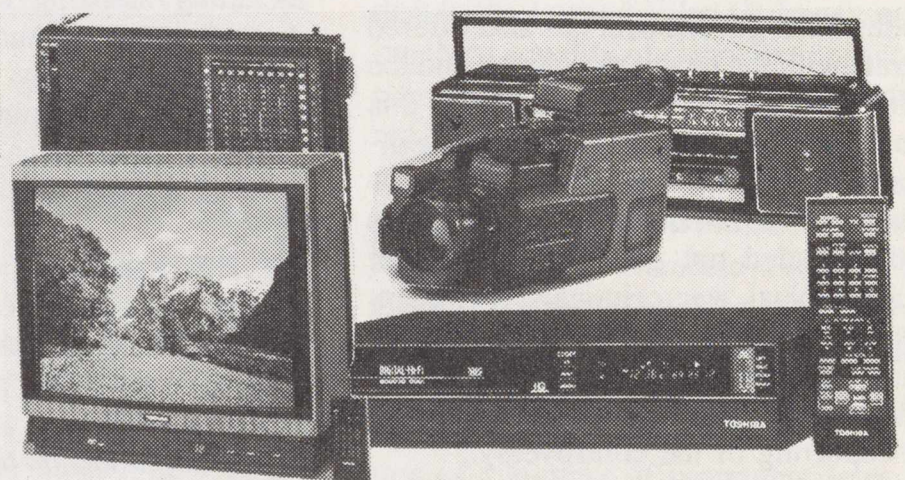
EVROPA ELECTRONICS

☐ Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus, **muitą apmokant čia.**

☐ Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms

☐ Tikrai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ DIENOS

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

J. A. V-se

Boston, MA—Baltic Associates
P.O. Box 1406 GMF
Boston, MA 02205

Chicago, IL—"Patria",
2646 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

"Gifts International"
2501 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

Balzekas Museum
of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629

"Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Chicago, IL 60629

Cleveland, Ohio—Dievo Motinos par.
knygynas
64 East 226th St.
Euclid, OH 44123

Detroit, Mich.—Šv. Antano parapijos
spaudos kioskas
1984 — 25th St.
Detroit, MI 48216

Los Angeles—D. Domkienė
Šv. Kazimiero par.
Spaudos kioskas
2718 St. George St.
Los Angeles, CA 90027

AUSTRALIJOJE
A. Kubilius
131 Crozier Ave.
Edwarston, SA 5039

K. Pocius
6-8 Eastray St.
Norwood, SA 5067

KANADOJE
V. Aušrotas
29 Sun Row Drive
Weston, Ont M9P 3H5

S. Prakapas
49 Norseman St.
Toronto, Ont. M8Z 2P7

J. Šiaučiulis
1465 Rue de Seve
Montreal, Que M4E 2A8

LOS ANGELES, CA
KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIO
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p.p.

Vytautas Šeštukas — pirmininkas
Vladas Gilys - koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles,
CA 90039. Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD
"RADIO VALANDĖLIŲ LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo
10:30 iki 11:00

WBMD — 750 Kilocycles
Programos vedėjas:
J. Kęstutis Laskauskas,
1312 Birch Ave.,
Baltimore, MD 21227. Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.
LAISVĖS VARPAS
Sėkmadieniais
9:00 — 10:00 val. ryto
iš WCAV — FM 98

Petras Viščinis, vedėjas
173 Athur St., Boston, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL
Lithuanian-American Radio
— Amerikos Lietuvių Radijo —
Sėkmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI
Kasdien
nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja
Kazė Brazdžionytė
511 So. Nolton Ave.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
Tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO
LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais
6:00-7:00 val. vakaro
Stotis WCPN, banga FM 90.3
Vedėjas — Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd.,
Cleveland, Ohio 44121
Tel.: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.
Lietuviškas Balsas
Lithuanian Voice
WCAR — 1090 Banga LIVONIA
Sėkmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Tel.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ
RADIO VALANDĖLIŲ
WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais
nuo 3:00 iki 4:00 val. vakaro
Programos vedėjas:
ALGIS ZAPARACKAS
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas,
Algis Lapšys, Edv. Skiotys
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.
TĖVYNĖS GARSAI
WRYM — 840 AM
Sėkmadieniais 10:30 — 11:30 v. r.
Programos vedėjas
A. Dragūnevičius
127 Wellington Dr.,
Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567
Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas
Longinas Kapeckas
Leonas Lėtas-Adamkevičius
įžd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK
LITHUANIAN BROADCASTING SPA
LEISKIT Į TĖVYNĘ
Girdima sekmadienio rytais 9:30 v.
iš KIXT — 1420 AM banga
Vedėja: Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive, Hot Springs,
AR 71913. Tel.: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA
The First Lithuanian Radio Program
in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT — 730 kc.
Sėkmadieniais 12:30 — 1:00 p.m.

Programos vedėjai:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd.,
Pittsburgh, PA 15243

ROMA, ITALIJA
ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20:50
iki 21:10 v.v. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas — Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMETANA 162

NEW JERSEY — NEW YORK
"LIETUVOS ATSIMINIMAI"
radijo val. girdima sekmadieniais
2 — 3 val. p.p.

iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM banga
MUSIC OF LITHUANIA programos,
vedamos anglų kalba
iš tos pačios stoties, girdimos
sekmadieniais 1 — 2 v.p.p.

Dr. J. J. Stukas — direktorius
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (908) 753-5636

LAISVĖS ŽIBURYS
Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties
105.9 FM banga

Vedėjas — Romas Kezys
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Tel.: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK
DAINOS AIDAS
Sėkmadieniais 9:00 iki 9:30 v. ryto
stoties WZZI — FM 91.5 mc.

Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Al Gečas, pirm.,
R. Kiršteinas, vice-pirm.,
J. Krokytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, įžd.,
L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St.,
Rochester, NY 14621

WATERBURY, CONN.
LIETUVOS PRISIMINIMAI
Sėkmadieniais 7:15 — 8:00 val. ryto
WNTY — AM 99
Southington, CT

Vedėjas — Antanas Paliulis
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708,
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA
LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį 11:30 v. ryto
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas —
L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P. Q.
Canada, Tel.: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA
TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Įsteigta 1951 m.
Sėkmadieniais 2:00 iki 2:30 v. p.p.
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont.
M4C 5K2, Canada
Tel.: (416) 690-3416

VATIKANAS, ITALIJA
Programa transliuojama
8 kartus savaitėje.

Sėkmad. rytais 10:30 — 11:00
Lietuvos laiku ir kiekvieną vakarą
20:15 — 20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas —
Kun. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituania,
Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA
4627 So. Hermitage, Chicago, IL. 60629 Tel.: (312) LA3—1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737—6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**
savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės išdui — laisvajai Lietuvai
padėti atsistatyti, 6-mis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit. Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

*“Ateina genijai ir vėl nueina,
Atėjo Leninas visiems laikams”.
Tą pasaką — poeto dainą
Gali dabar tu sekt paikiems vaikams.*